

Muudetud direktori käskkirjaga 31.08.20 PT – 8
Muudetud direktori käskkirjaga 14. oktoober 2021.a. 1-1/4
Muudetud direktori käskkirjaga 08.veebuar.2023.a. 1-1/1
Muudetud direktori käskkirjaga 08.veebuar.2023.a. 1-1/1
Muudetud direktori käskkirjaga 01.september.2023.a. 1-1/6



LASVA LASTEAED PARGIHALDJAS

ÕPPEKAVA

2020

Sisukord

1.	Lasteasutuse liik ja eripära.....	5
1.1.	Üldsätted.....	5
1.2.	Lasteasutuse liik ja eripära.....	5
1.5.	Põhiväärtused.....	7
2.	Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted	9
2.1.	Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid	9
2.2.	Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted.....	9
2.2.1.	Lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine.....	9
2.2.2.	Lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine 10	
2.2.3.	Lapse loovuse toetamine	10
2.2.4.	Mängu kaudu õppimine	10
2.2.5.	Humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine	10
2.2.6.	Lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine	10
2.2.7.	Lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine	11
2.2.8.	Üldõpetusliku tööviisi rakendamine	11
2.2.9.	Kodu ja lasteasutuse koostöö.....	11
2.2.10.	Eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine	12
2.3.	Õpikäsitlus	12
3.	Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus	13
3.1.	Õppeaasta.....	13
3.2.	Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldus	13
3.3.	Päevakava koostamise põhimõtted	15
3.4.	Erivajadustega laps	16

3.4.1. Erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus.....	16
3.4.2. Lähenemise tasandid erivajadusega lapsele	17
3.5. Individuaalse arenduskava koostamise põhimõtted	18
4. Koostöö lapsevanemaga	20
5. Valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ning lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti.....	22
5.1. Üldoskused	22
5.1.1. Mänguoskused	22
5.1.2. Tunnetus- ja õpioskused	25
5.1.3. Sotsiaalsed ja enesekohased oskused	31
5.2. Õppe- ja kasvatusvaldkondade sisu ja lõimivad tegevused.....	35
5.2.1. Valdkond Mina ja keskkond.....	35
5.2.2. Valdkond Keel ja kõne	42
5.2.3. Valdkond Eesti keel kui teine keel	47
5.2.4. Valdkond Matemaatika.....	50
5.2.5. Valdkond Kunst.....	55
5.2.6. Valdkond Muusika	60
5.2.7. Valdkond Liikumine	64
6. Lapse arengu hindamine	69
6.1. Põhimõtted ja korraldus.....	69
6.3. Lapse arengumapp.....	70
7. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord.....	71
8. LISAD	71
LISA 1. Vaatlus ja küsitlusmeetodid vastavalt vanusele.....	72
LISA 2. 3-7 aastaste laste sotsiaalse arengu jälgimise tabel.....	77
LISA 3. Lapse arengu jälgimise tabelid	81

LISA 4. Joonistamise test	91
LISA 5. Parner/Piaget mänguanalüüsi tabel.....	97
LISA 6. Koolivalmiduskaart.....	98
LISA 7. Lapse individuaalne arenduskava	101
LISA 8 Arenguestluse küsimustik lapsevanemale	104
LISA 9 Arenguestluse kokkuvõte.....	111
LISA 10 Lapse füüsilise arengu hindamine vanuseti	112
Lisa 11 Arengu jälgimise tabel 2-3 aastastele	117

1. Lasteasutuse liik ja eripära

1.1. Üldsätted

- Lasva Lasteaia Pargihaldjas (edaspidi lasteasutus) õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mis on koostatud riikliku õppekava alusel.
- Lasteasutuse õppekava koostamisest ja arendamisest võtsid osa lasteasutuse pedagoogid, kaasates lasteasutuse hoolekogu.
- Lasteasutuse õppekava läbinule koostab lasteasutus koolivalmiduskaardi.
- Lasteasutuse õppekavas esitatakse:
 - lasteasutuse liik ja eripära;
 - õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti;
 - õppe- ja kasvatustegevuse korraldus (päevakava koostamise põhimõtted, õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise perioodi pikkus), sealhulgas suveperioodil;
 - lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted, sealhulgas korraldus;
 - erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted, sealhulgas korraldus;
 - lapsevanematega koostöö põhimõtted, sealhulgas korraldus;
 - õppekava uuendamise ja täiendamise kord.

1.2. Lasteasutuse liik ja eripära

- Lasva Lasteaed Pargihaldjas on Võru Valla munitsipaalharidusasutus 1,5-7 aastastele lastele, aadress Palo tee 32, Lasva küla, Võrumaa. Lasteasutuse liik – lasteaed.
- Lasteasutuses on sõimerühm, lasteaiarühmad, liitrühm, sobitusrühm. Kokku on viis rühma, igal rühmal on oma nimi: Metsahaldja rühm, Linnuhaldja rühm, Lillehaldja rühm, Putukahaldja rühm, Pilvehaldja rühm. *(muudetud direktori käskkirjaga 01.september.2023.a.1-1/6)*

- Lasteasutuse eripäraks on looduslikult kaunis asukoht, mis võimaldab lastel viibida palju värskes õhus ning õppe- ja kasvatustööd läbi viia vabas looduses - metsas, pargis ning järve ääres. Lasteasutuses on arendava ning toetava õpikeskkonna loomisel kasutusele võetud erinevaid meetodeid, mida rakendatakse õppe- ja kasvatustöös. Õppe- ja kasvatustöö toimub üldõpetuse alusel, kasutades erinevate metoodikate elemente. Nende põhimõtete kasutamine võimaldavad projektõppe, avastus- ja õuesõppe metoodika rakendamist. Õppe- ja kasvatustegevuste kaudu toimub keskkonna ja looduse ning eesti kultuuritraditsioonide ja kodu väärtustamine, arvestades rahvakalendri tähtpäevi ja aastarütmi.
- Omanäolisust toetab avatus ja mitmekülgne koostöö lastevanematega. Lasteasutuse õpetajad teevad õppe- ja kasvatustöö mitmekesistamiseks koostööd kogukonnaga, kaasates piirkondlikke asutusi ja ettevõtteid (Lasva raamatukogu, Lasva Kepikõndijate selts, Kapa Puit, Ermatico, Võru Instituut, Kääpa Põhikool, Pikakannu kool), kohalikke talunikke.
- Lasteasutus pakub 5-7 a lastele huvitegevust: jalgpall ja tantsuring.
- Laste tervise tugevdamine toimub mitmekesiste liikumistegevuste ja tervisliku toitumise kaudu. Lasteasutus osaleb Euroopa Koolipiima programmis.
- Lasteasutuses toimub õppe- ja kasvatustegevus eesti keeles.
- „*Kiusamisest vabaks!*“ metoodikaga liitus lasteasutus 2013. aastal. "Kiusamisest vabaks!" on ennetav metoodika, mille eesmärk on luua üksteist arvestav ja kaasav suhe. Samuti on metoodika eesmärgiks luua kiusamist ennetav käitumiskultuur, kus suhtutakse üksteisesse sallivalt ning austavalt, lapsed hoolivad üksteisest ning sekkuvad ja kaitsevad kiusamise eest kaaslast, kes seda ise teha ei suuda.

Metoodika tugineb neljale põhiväärtusele: sallivus, austus, hoolivus ja julgus. Kuna kiusamise ennetamine on seotud ühiskonnas vastu võetud käitumisnormide ja suhete kvaliteediga, on oluline, et neid väärtusi sisendataks lastesse võimalikult varakult.

- Lasteasutus on liitunud 2013. a „*Keelepesa*“ programmiga, milles osaleb üks rühm. Keelepesa töötab täielikul keelekümblusmeetodil ja seal kasutatakse lastega suheldes üks kord nädalas oma maa põlist piirkonnakeelt – Vana-Võromaal võru keelt. Keelepesa eesmärk on tutvustada lastele oma kodukandi põlist keelt, kultuuri ja kombeid ning julgustada täiskasvanuid lastega oma kodukandi keelt kõnelema ning neile oma kodukandi kultuuri edasi andma..
- Kuulume alates 2016 a *TEL –võrgustikku*. Lasteasutuse ülesanne on luua eeldused ja tingimused, mis toetavad laste ja personali heaolu ning tervist. Tervise ja heaolu

edendamine lasteasutuses on seotud kõikide lasteasutuse tegevustega ning põhivaldkondadega, on planeeritud, süsteemne, järjepidev ning lähtub hindamiste põhjal selgunud arenguvajadustest tervise, heaolu ja turvalisuse valdkonnas.

Lasva Lasteaed Pargihaldjas tervisedendamise üldeesmärk on: Positiivsete eeskujude toel kujuneb lastel arusaam tervislikust eluviisist ja kinnistuvad tervisekäitumise harjumused.

- Õppe -ja kasvatustegevustes on kasutusel innovaatilised kaasaegsed õppemeetodid ja tehnoloogilised vahendid (laua/sülearvutid, dataprojektor, valguslauad ja Bee-Bot robotid), mille abil soovitakse arendada Pargihaldja lasteaia laste õpioskusi koolieelses eas. Eesmärgiks on muuta tegevused põnevamaks, mängulisemaks, arendada laste loovust, anda lastele esmased digioskused ja algteadmised tehnoloogilistest võimalustest. Nutiroboteid saab kasutada ka tähtede, numbrite, kujundite ja värvide jm tundma õppimisel. Lisaks aitavad nutirobotid arendada loogilist mõtlemist, arendada ruumitaju ja orienteerumist tasapinnal, eneseväljendusoskusi, samuti põhjus-tagajärg seost. Tekitab lastes suurenenud huvi õppimise vastu, sest toimub eluliste asjade õpetus läbi mängu.

1.3. Lasteasutuse missioon

Meie lasteasutuses saab iga laps arendavas, turvalises ja sõbralikus keskkonnas olla laps ning minna kooli enesekindlana, kaaslastega arvestava ja õpihimulisena.

1.4. Lasteasutuse visioon ja moto

Meie lasteasutus on kõige lapsesõbralikum, mängulisem ja turvalisem koht lapse kasvamiseks ja arenemiseks.

Moto: Laps teeb kõike, mida ta suudab ja oskab, ise.

1.5. Põhiväärtused

Koostöö – koostöö rühma õpetajate, õpetaja abide, rühmadega, juhtkonna, teiste haridusasutuste ja huvigruppidega. Perede toetamine.

Lapsekesksus – lapsest lähtuv planeerimine, õpetan ja õpin läbi mängu ning loova tegevuse, lapse individuaalsuse arvestamine, mängule suunatus ehk eakohasus, võimetekohasus, kergemalt raskemale, tuntult tundmatule, korduv, varieeruv harjutamine, laste motiveerimine

ja vabatahtlikkus, lõimumine erinevate ainete vahel teemade kaupa, pere toetamine.

Turvalisus – vastastikune usaldus, hoolimine, positiivne õhkkond, märkamine ja toetamine, kiusamisest vaba metoodika traditsioonide austamine.

Avatus – olen hea suhtleja, avatud uuendustele, arengule suunatus, parima kogemuse jagamine.

Tervise väärtustamine – tervislik toitumine, õuesõpe ja liikumine, tervislik eluviis, positiivne mõtlemine.

Pargihaldja väärtuste puu:

P - positiivsus tõstab tuju ajab ära jonnijoru;

A – arvestamine kaaslaste värvika poolega, aitame sõpru väga hea meelega;

R – rõõmsameelsus kõiki meid toidab, vaimu ja meeli täidab;

G - geniaalsus haldjatele sobib, kaaslasteks kõikjal kus midagi teoksil;

I - individuaalsus on sõbraks lasteaia teel ja saan tegutseda oma moodi;

H - hoolivus kaaslasest, emast/isast, aitab meid sõpruses ja hädas;

A - aeg see on meie endi teha–olgu mäng või olgu tarkus–astun ikka julgelt vastu;

L - loovus on peamine argitöös, abiks meil raamat ja omakultuur;

D - dialoog väikseid ja suuri siin köidab, vahel ka teater südameid võidab,

J – jagamine - nii rõõmu kui muret, sest sõprus ja koostöö on alati tore;

A – armastus - killuke igasse päeva, seepärast ei pea me nägema vaeva;

S – südamlikkus peidus me sees, avab ukSED ja näitab teed.

Traditsioonid:

- sügislaad;
- rahvakalendri tähtpäevade tähistamine;
- jõulupeod;
- kevadkontsert;
- õppeaasta lõpuekskursioon.

2. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted

2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk riikliku õppekava kohaselt on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös.

Võttes aluseks riikliku õppekava üldeesmärgi, on Lasva Lasteaed Pargihaldjas lapsest lähtuvad **õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid:**

- Lapsed on huvitatud ümbritsevast maailmast, loovad, algatusvõimelised ning oskavad teha valikuid;
- Lapsed saavad aru tervise hoidmise ja liikumise tähtsusest;
- Lapsed hoolivad loodusest ja keskkonnast ning mõistavad inimese sõltuvust loodusest;
- Lapsed mõistavad iga inimese erilisust ning oskavad väärtustada enda ja teiste tööd;
- Lapsed tunnevad ja väärtustavad nii eesti kultuuritraditsioone kui oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- Lapse arengut ja turvalisust toetab lasteaia personali ja lastevanemate koostöö.

2.2. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted

Lasva Lasteaed Pargihaldjas õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted tulenevad õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest ja on arendava tegevuse aluseks lasteasutuses.

Lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted hõlmavad arengutegevuse printsiipe: eakohasus, võimetekohasus, kergemalt raskemale, tuntult tundmatule, korduv, varieeruv harjutamine, laste motiveerimine ja vabatahtlikkus, integratsioon erinevate ainete vahel teemade kaupa.

2.2.1. Lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine

Lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse korraldus võimaldab lasteaiaõpetajal töötada lapsega individuaalselt. Individuaalses töös arvestatakse lapse iseloomu, eripära, võimeid, oskusi, kodust olukorda ja arengupotentsiaali. Pedagoogid uurivad laste probleeme ja julgustavad last uuesti proovima ja lahendusi leidma.

Eelõpetuse individuaalses kavandamises ühilduvad lapse enda õpihuvid ja strateegiad, vanemate nägemus lapsest õppijana ja eelõpetusest ning pere kultuuriline tegelikkus, õpetaja teoreetiline nägemus lapse tegutsemisest rühmas.

2.2.2. Lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine

Tervise seisukohalt on lisaks liikumisele tähtis, et laps viibiks võimalikult palju värskes õhus, oskaks ja peaks oluliseks tervislikku toitumist, enda eest hoolitsemist, hügieeninõuete täitmist ning ohutust tegevustes ja liikluses.

2.2.3. Lapse loovuse toetamine

Lastele pakutakse vastavalt nende eripärade jõukohaseid ja loovust arendavaid tegevusi. Tegevuste planeerimisel arvestatakse, et lapsel oleks võimalik teha valikuid. See õpetab last iseseisvalt tegutsema, oma tegevust korrigeerima ja tegevuse tulemuste eest vastutama.

2.2.4. Mängu kaudu õppimine

Lapse arengus on suur tähtsus mängul, selleks peab koolieelses eas lapse päevakavas kõige enam aega jääma. Läbi mängu kujundatakse eneseteenindamisoskusi ja tööharjumusi ning kinnistatakse teadmisi- oskusi. Mängudes omandatakse uusi teadmisi, sotsiaalseid kogemusi, -mõtlemise- ja probleemilahendamisoskusi, eneseväljendamise- ja suhtlemisoskusi ning empaatiavõimet ja iseseisvust..

2.2.5. Humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine

Lasteasutuses peetakse oluliseks sallivust – nii isiksuslike, rahvuslike kui arenguliste erinevuste suhtes – seda nii suhtumises lastesse kui täiskasvanute vahel. Kujundatakse hoiakuid, mis väärtustavad elu, inimsuhteid ja vabadust. Väärtustatakse viisakust suhtlemisel ja käitumises.

Kõik lasteasutuse töötajad on oma käitumise ja suhtumisega lastele eeskujuks.

2.2.6. Lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine

Lasteasutuses toimub laste süsteemne, järjepidev ja eesmärgistatud arendamine ja harjumuste kujundamine lasteaiasõpetaja kavandatud õppe- ja kasvatustegevuses ning mängudes. Õpi- ja mängukeskkond on mitmekesine. Tegevus- ja päevakavad soodustavad lapse maksimaalset kehalist, vaimset ja sotsiaalset arengut. Laste

igapäevatoimingud ja vabategevus annavad võimaluse arenguks, teadmiste ja oskuste kinnistamiseks.

Soodustatakse lapse kasvamist aktiivseks vastutus-, otsustus- ja valikuvõimeliseks, oma otsusele ja tunnustatud käitumisnormidele vastavalt käituvaks ning vajadusel oma käitumist korrigeerivaks, teiste suhtes avatuks, teisi arvestavaks, tundlikuks, koostöövalmis inimeseks.

2.2.7. Lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine

Lapsed vajavad turvalist keskkonda, mis pakub rohkelt võimalusi loovalt tegutseda, aktiivselt liikuda, eakaaslastega suhelda ja samas ka üksi mängida. Õpetajad loovad niisuguse füüsilise kasvukeskkonna, kus on võimalik laste individuaalsust arvestada, mängida ja tegutseda väikestes ja suurtes gruppides. Laps tunneb end turvaliselt, kui iga tema päeva lasteasutuses saadab kindel rütm. Õppe- ja kasvatustegevus toimub rühma päevakava alusel, mis määrab laste eale vastava päevarütmi, une- ja ärkveloleku aja, kus vahelduvad igapäevatoimingud (söömine, riietumine, pesemine, ruumi korrastamine, jm), laste vabategevused (mäng, loominguiline tegevus, liikumine, jm) ning lasteasutuse õpetaja kavandatud õppe- ja kasvatustegevus.

2.2.8. Üldõpetusliku tööviisi rakendamine

Kasvatamine ja arendamine toetub lapse loomulikule huvile ümbritseva vastu, lähtub konkreetsest, lapsele ajas ja ruumis tuttavast. Uuritakse maailma koos lapsega - katsetades, avastades, probleeme tõstatades ja neile lahendusi leides. Õppe- ja kasvatustegevuse seovad tervikuks lapse elu ja ümbritsevat keskkonda käsitlevad teemad. Lastes kujundatakse suhtumist elada ja tegutseda loodust ja keskkonda hoidvalt.

Teadmiste andmine ja oskuste omandamine toimub mitmel moel ja erinevaid tegevusi ühildades (vaatlused, vestlused, õppekäigud, matemaatika lugemine, kirjutamine, lastekirjandus, kunst, näitlemine, muusika, liikumine, mäng jpm. kaudu).

Lapse kasvades ja arenedes liigutakse kergemalt raskemale, lihtsamalt keerulisemale, lähemalt kaugemale.

2.2.9. Kodu ja lasteasutuse koostöö

Lapse kehalist, vaimset ja sotsiaalset arengut soodustab kodu ja lasteasutuse lapsest lähtuv koostöö, mis on suunatud tervikliku arengukeskkonna kujundamisele. Lasteasutuse tegevus on perekonnale avatud. Õppimine on vastastikune aktiivne protsess lapse ja

täiskasvanu vahel, teiste laste ja ümbritseva keskkonna vahel. Lasteasutus on peredele avatud koostööks ja ühisteks tegevusteks.

2.2.10. Eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine

Kasvatamisel ja arendamisel väärtustatakse eesti ja ka piirkondlikke kultuuritraditsioone ning arvestatakse teistest rahvustest laste kultuuride eripära. Õppe- ja kasvatustegevus on tihedalt seotud rahvakalendriga.

2.3. Õpikäsitus

- Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise kaudu.
- Arvestatakse laste eripära: võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, terviseseisundit jne.
- Õpetaja loob lapse arenguks toetava keskkonna ja on lapse jaoks suunaja.
- Laps tunneb rõõmu tegutsemisest, on kaasatud tegevuste kavandamisse. Last suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima.
- Õppe- ja kasvatustegevuses luuakse tingimused, et arendada lapse suutlikkust:
 - seostada teadmisi varasemate kogemustega;
 - kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes ning arutleda nende üle;
 - arutleda saadud teadmiste üle;
 - kavandada oma tegevust, teha valikuid ning õpitud rakendada;
 - hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;
 - tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega.

3. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

3.1. Õppeaasta

Lasteasutus korraldab õppe- ja kasvatustegevust õppeaastati. Õppeaasta algab kalendriaasta 1. septembril ja kestab järgneva kalendriaasta 31. augustini. Aktiivne õppe-ja kasvatustegevus toimub 1. september -31.mai. Ajavahemikku 01. septembrist - 01. oktoobrini sõimeealiste rühma laste seisukohalt ning 01. septembrist -15. septembrini 3-7aastaste laste seisukohalt käsitleme kui sisseelamis- ja laste arengu uurimise perioodi, mil tegevus käib plaani alusel ja põhirõhk on suunatud mängule ning selle kaudu laste tundmaõppimisele. Suveperioodil (1. juunist - 31. augustini) toimub aasta jooksul õpitu kordamine ja kinnistamine ning põhirõhk on mängulisel õuetegevusel. Haridus- ja teadusministri poolt kinnitatud riiklikel koolivaheaegadel toimub õpitu kordamine ja kinnistamine.

3.2. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldus

- Lasteaed kasutab lasteaedade elektroonilist infosüsteemi Eliis, millega liitusime 2018. a jaanuaris. Selles keskkonnas täidetakse rühmapäevikuid, planeeritakse projekte ja õppetööd toetavaid tegevusi ning jagatakse infot/tagasisidet peredele.
- Lasva Lasteaed Pargihaldjas õppe- ja kasvatustöö aluseks on Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava alusel koostatud lasteasutuse õppekava, arengukava, aasta tegevuskava ja päevakava. Pedagoogiline nõukogu kooskõlastab tegevus- ja päevakava. Sellest lähtuvalt ja rühma õppe- ja kasvatustöö analüüsi tulemusi ja parendusettepanekuid arvestades püstitatakse rühma uue õppeaasta eesmärgid, kajastatakse põhimõtted, korraldus, koostatakse päevakava, rühma iseloomustus ELIIS- keskkonnas. Lisaks koostatakse dokument Lapse eeldavad tulemused vanuseti, lähtudes laste east rühmas. Antud dokument asub ELIIS-i keskkonnas ja on kättesaadav ka lapsevanematele.
- Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel esitatakse ELIIS- keskkonnas kavandatava projekti temaatika, nädalategevused ja koostöö peredega. Projekti plaani täiendatakse iganädalaselt. Projekti ajaline pikkus sõltub laste huvist, rühma vajadustest. Teema lõppedes analüüsitakse, mida lapsed õppisid, kogesid, omandasid.
- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestab pedagoog lapse vanuse, individuaalsete ja arenguliste iseärasustega ning lapse huvidega. Lapse kasvades ja arenedes lähtutakse õppesisu valikul üldjuhul põhimõttest – lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.

- Lasteaiaõpetajad toetuvad õppe- ja kasvatusprotsessi läbiviimisel üldõpetuslikule tööviisile. Rakendatakse projektõpet, mida toetab õuesõpe, avastusõpe, oskuste õpe, digiõpe. Aktiivselt on kaasa haaratud õppe- ja kasvatusgevusprotsessi õpetaja abid.
- Projektõpe võimaldab kavandada paindlikult, kaasates lapsi ja teha vajadusel muutusi. Projektide teema ja/või teemaarendus kujuneb koostöös lastega, sinna seob õpetaja õppekava sisu. Igapäevaselt toimuvad rühmades lõimitult üldoskusi toetavad tegevused, valdkondade mina ja keskkond, keel ja kõne, lisaks ettevalmistavad tegevused lugemiseks ja kirjutamiseks ning matemaatika- ja kunstitegevused.
- Lapsi õpetatakse mitte niivõrd ümbritsevast elust fakte teadma, kui neid otsima, leidma, ise katsetama, avastama ja uurima. Tegevusse on haaratud kõik meeled. Arvestatakse lasteaia motot: Laps teeb kõike, mida ta suudab ja oskab, ise. Oluline on protsess.
- Kindlate teadmiste ja oskuste kujunemiseks toimub ka süstemaatiline kordamine ja harjutamine.
- Õppe-kasvatustöö korraldus võimaldab õpetajal tegutseda lapsega individuaalselt, paaristöö, rühmatöö põhimõttel ja/ või kogu rühmaga koos.
- Laste põhitegevuseks on mäng. Lasteasutuses omandavad lapsed teadmisi, täiendavad oskusi ja vilumusi, õpivad suhtlema ja ennast väljendama mängudes ja mänguliste õppe- ja kasvatusgevuste kaudu. Laps õpib oma keskkonnas aktiivselt ja praktiliselt tegutsedes.
- Tegevuste kestvus sõltub lapse huvist, vanusest, arengutasemest, tegevuse teemast, sisust, rakendatud meetodist, päevakavast.
- Muusika- ja liikumistegevuste algused on fikseeritud lasteaia tegevuskavas ja ELIIS-is, ülejäänud planeeritud tegevusi alustab õpetaja vastavalt oma rühma vajadustele, soovidele ja võimalustele nii rühmatoas, õues, pargis, metsas jne.
- Muusika- ja liikumisõpetaja viib läbi ühele rühmale nädalas 2 (kaks) muusikategevust ja 2 (kaks) liikumistegevust, võimaluse korral õues.
- Õpetaja rolliks on lastele luua arengut toetav keskkond – tegevused toimuvad võimalikult mitmekesises õpikeskkonnas: rühmaruumid, lasteaia muud ruumid, õueala, lähiümbus jne. Rühmaruum jaguneb tegevuskeskusteks ja on pidevas muutumises ja täienemises lähtuvalt käsitletava projektiteema arengust.
- Kõik lasteaialapsed osalevad õuetegevustes. Laste õues viibimise ajal toimub ruumide koristus.

- Igapäevategevuste käik on lapsevanematele nähtav rühmaruumis õpiseina, plakati, poster, mõistekaardi, laste tööde, kirjutiste ja fotode kaasabil. Tehakse ja jagatakse ka videofilme või Power Pointi esitlusi.
- Õppetegevused ja analüüs dokumenteeritakse igapäevaselt ELIIS-i päevikusse, õppeaasta lõpus koostatakse rühmade tegevuse aasta analüüsid.
- Õppe- ja kasvatustegevuse alased dokumendid, elektroonilised rühmapäevikud, IAK-d ja koolivalmiduskaardid asuvad ELIIS-i keskkonnas.
- Ühisüritustel osaleb kogu lasteasutuse personal (tähtpäevadel, rühmahommikutel, näituste korraldamisel jne).

3.3. Päevakava koostamise põhimõtted

- Päevakava koostamisel peetakse silmas laste arenguvajadusi, nt kolmeaastaste laste päevakava võimaldab rohkem märguajaga, viie- kuni seitsmeaastaste päevakavas on suurem kaal õpetaja poolt kavandatud õppe- ja kasvatustegevusel.
- Õppe- ja kasvatuskorralduse aluseks on tasakaalustatud päevakava, mis on igal rühmal individuaalne ja töötatakse välja vastavalt laste vanusele, vajadustele.
- Päevakava on paindlik, lasteaiaõpetaja võib teha muudatusi, kui see on vajalik õppe- ja kasvatustöö paremaks läbiviimiseks.
- Päevakava võimaldab lastel sujuvat üleminekut ühelt tegevuselt teisele.
- Lasteasutuse päevakava kinnitab direktor õppeaasta alguses. Päevakava asub ELIIS – keskkonnas, lasteasutuse kodulehel ja on välja pandud rühmaruumi.

Tabel 1. Päevakava

	1,5-3 a	3-7 a
Laste saabumine	7.00-8.50	7.00-8.50
Hommikusöök	8.30	8.30
Lõunasöök	12.00	12.15
Päevane puhkeaeg	13.00 – 15.00	13.00 – 15.00
Oode	15.45	15.45
Lasteaed suletud	18.00	18.00

Projektõppesest lähtuvalt planeeritud õppe- ja kasvatustegevused, vabategevus, liikumismängud

õues, õuesõpe, organiseeritud- ja vabategevus, individuaalne töö, infovahetus lapsevanemaga toimuvad päeva lõikes.

3.4. Erivajadustega laps

3.4.1. Erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus

- Erivajadustega laps on laps, kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.
- Erivajadustega lapse, sealhulgas andeka lapse arengu toetamine lasteasutuses on meeskonnatöö, milles osaleb kogu lapsega tegelev personal ja mille toimimise eest vastutab lasteasutuse direktor.
- Vajadusel koostavad rühma pedagoogid õppeaasta algul koostöös logopeedi/eripedagoogi jt spetsialistidega ning lapsevanemaga lapsele individuaalse arenduskava. Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest.
- Lasteasutus toetab erineva keelelise ja kultuurilise taustaga peret lapsele oma keele ja kultuuri tutvustamisel ning eesti keele ja kultuuri väärtustamisel.
- Erivajadusega lapsega tehtava töö peaesmärk: laps saab aluse elamaks täisväärtuslikku elu hoolimata erivajadusest.
- Töö põhimõtted: lapse erivajadus märgatakse selle tekkefaasis (koostöös lapsevanemaga).
- Erivajadustega lastele on lasteasutuses loodud sobitusrühm - tingimused kasvamiseks rühmas koos teiste lastega.
- Õppetegevused sobitusrühmas toimuvad peamiselt grupis. Õppetegevuste eesmärgid planeeritakse ja viiakse läbi, arvestades laste erinevaid vanuseid ning individuaalseid võimeid. Sõltuvalt lapse erivajadusest ning IAK-s koostatud eesmärkidest rakendatakse õpetamisel individuaalset lähenemist ja üks-ühele õpetamist.
- IAK koostatakse lasteasutuses neis valdkondades, mille arengutase erineb eeldatavast eakohasest arengust:
 - Kognitiivsed oskused
 - Sotsiaalsed oskused
 - Eneseteenindus

- Füüsiline areng.
- Erivajadustega lastel on vajadusel rühmas abiks tugiisik, kes hoolitseb tema erivajaduste eest.
- Kui laps läheb täiendavale uuringule väljapoole lasteasutust, siis koostatakse talle iseloomustus.

3.4.2. Lähenemise tasandid erivajadusega lapsele

Esimene tasand – MÄRKAMINE

- Lapse arengu jälgimine rühmas;
- Erivajaduse märkamine – mil määral ja miks laps erineb;
- Esmased võimalused last toetada;
- Lapsevanema kaasamine.

Teostajad:

- Rühmaõpetajad ja õpetaja abid;
- Liikumis- ja muusikaõpetajad;
- Lapsevanemad.

Teine tasand – (lapse) HINDAMINE

- Täpsem vajaduste väljaselgitamine;
 - pedagoogilis – psühholoogiline
 - meditsiiniline
 - kõnearenguline
- Tõhusam koostöö lapsevanemaga.

Teostajad:

- Rühmaõpetajad;
- Lapsevanemad;
- Eripedagoog, logopeed;
- Psühholoog, sotsiaaltöötaja;

- Perearst jne.

Kolmas tasand – **SEKKUMINE**

- Arengule vastavate tugisüsteemide loomine;
 - individuaalne õppekava (IAK)
 - keskkonna kohaldamine/ kohandamine
- Võimalusel kasutada nõustamiskomisjoni soovitusi.

Teostajad:

- Kogu lapse arengut toetav meeskond lasteasutuses;
- Lapsevanemad;
- Rehabilitatsioonispetsialistid.

3.5. Individuaalse arenduskava koostamise põhimõtted

- Individuaalne arenduskava (edaspidi IAK) on kirjalik dokument, mis määrab kindlaks lapse arengulisi erivajadusi arvestava õppe individuaalsed eesmärgid ja eriabi teenused, mis on vajalikud õppe-eesmärkide saavutamiseks. Individuaalne arenduskava koostatakse arenguvaldkondade kaupa:
 - Motoorika;
 - Kognitiivsed oskused;
 - Kommunikatiivsed oskused;
 - Sotsiaalsed pädevused;
 - Eneseteenindus.
- IAK (lisa 7) koostatakse konkreetsele lapsele neis valdkondades, mille arengutase erineb eeldatavast eakohasest arengust. Tegevusvaldkonnad koosnevad väiksematest osavaldkondadest. Iga tegevusvaldkonna oskuste arendamine eeldab tihedat seost teiste valdkondadega. IAK koostatakse pärast lapse arengu mitmekülgset jälgimist ja lähima arengu tsooni määramist: selle koostamisel osalevad kõik lapsega tegelevad erialaspetsialistid (rühma-, liikumis- ja muusikaõpetaja, eripedagoog, logopeed, juhtkond) ja vanemad.

- Individuaalse arenduskava koostamise põhimõtted kinnitab õppenõukogu. Konkreetse individuaalse arenduskava koostavad ja selle rakendamise eest vastutavad rühmaõpetajad, logopeed/eripedagoog ja lapsevanem. Individuaalne arenduskava kaitseb lapse huvisid ja arvestab tema arengutaset ning erivajadusi. Iga arenguvaldkond esitatakse konkreetset lastest lähtuvate õppeeesmärkidena, millest juhinduvad nii lapsevanemad kui lasteasutuse pedagoogid.
- Individuaalse arenduskava rakendamisel on neli etappi:
 - I Lapse arengutaseme esialgne arengu analüüsimine. Konsulteerimine vajadusel erispetsialistidega (psühholoog, perearst, eriarstid).
 - II Lühi- ja pikaajaliste eesmärkide püstitamine lapse arendamiseks. Individuaalse arenduskava koostamine konkreetseks perioodiks.
 - III Õpetamine ja arendamine ning oluliste muutuste fikseerimine lapse arengumapis.
 - IV Hinnangu andmine lapse saavutustele ja sellele vastavalt individuaalse arenduskava korrigeerimine.
- IAK rakendamisel peavad osalema kolm osapoolt: laps, IAK meeskond ja lapsevanemad. Lapsevanema keeldumisel ja huvi puudumisel jääb lapse arengu toetamise eesmärgiga koostatud IAK osaliselt täidetuks. Rühmaõpetajad jätkavad lapse toetamiseks esile toodud valdkondadega individuaalset tööd.
- Hinnangu andmise aluseks on individuaalse arenduskava tulemuste analüüs. Sõltuvalt sellest kas eesmärkides püstitatu on omandatud täielikult, pole omandatud või on omandatud osaliselt, loetakse arenduskava täidetuks või osaliselt täidetuks. Kui täitmata on jäänud olulisi eesmärke või mitmed eesmärgid on osaliselt täidetud, siis tuleb antud IAK-d analüüsida, muuta, täiendada ja edasi arendada.
- Kui eesmärkide realiseerimise tulemused on positiivsed, loetakse IAK täidetuks.

4. Koostöö lapsevanemaga

- Perekonnal on kanda lapse kasvatajana kõige olulisem roll. Lasteasutus toetab, nõustab ja abistab lapsevanemat lapse arendamisel, kasvatamisel, ja õpetamisel.
- Lasteasutuse õpetajad teevad lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel.
- Oluline on igapäevane vahetu suhtlemine õpetaja ja lapsevanema vahel. Võimalused suhtlemiseks ja info vahetamiseks kohandatakse vastavalt perekonna vajadustele ja eelistustele.
- Õpetaja teavitab regulaarselt lapsevanemat lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest. Õpetaja loob lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes.
- Rühma meeskond viib lapse perega läbi arenguestluse üks kord õppeaasta jooksul. Arenguestlusele kaasatakse vajadusel erinevaid spetsialiste. Esimesele arenguestlusele tundes saavad lapsevanemad eelnevalt täitmiseks abistava küsimustiku (lisa 8), mis lisatakse lapse arengumappi. Arenguestlus dokumenteeritakse (lisa 9) ja kokkuvõtte lisatakse samuti lapse arengumappi.
- Lasteasutuses toimuvatest sündmustest ja üritustest saab lapsevanem kõige esimese info otse rühma personalilt. Teavet saab lapsevanem ka telefoni või meili teel, e- lasteaiast www.eliis.ee, kodulehelt, koju saadetavatelt infolehtedelt, voldikult ning rühmas olevalt stendilt.
- Lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises ning anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele.
- Iga aastase tagasisideküsitluse näol on lapsevanemal võimalus anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele.
- Lasteasutuses toimuvad koostöövormid:
 - lastevanemate koosolekud kaks korda aastas kevadel ja sügisel;
 - stendid rühmade juures;
 - ühisüritused;
 - lahtised tegevused;
 - arenguestlused 1 – 2 korda aasta jooksul;

- lapsevanemate nõustamine;
- e- lasteaed
- rühmadel lapsevanemate meililist;
- iga rühma esindajate osalemine lasteasutuse hoolekogus;
- hommikune ja õhtune lapse üleandmine;
- vajadusel lasteasutuse muusikaõpetaja või logopeedi osalemine arenguveestlustel.

5. Valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ning lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

Lasva Lasteaed Pargihaldjas õppekavas on õpetaja töö hõlbustamiseks esitatud laste arengu eeldatavad tulemused vanuseti. Et õpetajal oleks võimalus enam arvestada laste arengupotentsiaalide erinevusi ning pakkuda tuge nii kiirema kui ka aeglasema arenguga lastele, ei ole käesolevas õppekavas välja toodud alla 6aastaste laste tulemused rangelt aluseks võetavad.

5.1. Üldoskused

Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:

- mänguoskused;
- tunnetus- ja õpioskused;
- sotsiaalsed oskused;
- enesekohased oskused.

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides.

5.1.1. Mänguoskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Tabel 2. Eeldatavad mänguoskused vanuseti

Kuni 3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Mõistab mängude, mänguasjade ja mängimise tähendust.	Ühendab mitmed mängulised toimingud omavahel.	Mängib mitme lapsega koos.	Mängib koos teiste lastega huvitavalt, kestvalt ja loovalt.	Tunneb mängulist rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma.
Matkib oma mängudes ümbritsevat elu.	Täidab rollimängus võetud rolli, peab kinni rollist tuleneva- test toimingutest ja suhetest.	Mängib iseseisvalt erinevaid mängu.	Täidab täpselt erinevaid mängureegleid.	Rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast.
Ühendab üksikud mängulised toimingud omavahel tervikuks.	Kasutab mängus erinevaid mängumaterjale.	Kasutab loovalt erinevaid mänguasju ja mängumaterjale.	Ühendab erinevad tegevused ja mängud omavahel.	Algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu.
Oskab täita mängudes lihtsamaid rolle.	Vahetab erinevaid rolle, on huvitatud rollimängust.	On huvi mängida erinevaid mängu.	Toob välja rollile iseloomulikud toimingud ja suhteid.	Täidab mängudes erinevaid rolle.

Täidab lihtsamaid mängureegleid.	Mängib paari reeglina mängu neist kinni pidades.	Suudab meeles pidada mitme reeglina mängu.	Järgib reegleid ning selgitab ka mängukaaslastele lihtsamaid reegleid.	Järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada.
Tunneb rõõmu liikumisest, arenevad põhioskused.	Mängib koos kaaslastega teisi arvestades ja mänguasju jagades.	Suudab mängus situatsioone erinevalt lahendada.	Suudab mängukaaslastega leppida kokku mängu valikus ja lahendada lihtsamaid probleeme.	Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele.
Tunneb rõõmu mängust.	Teab, et alati on võimalik võistlusemängus võita või kaotada.	Tunneb rõõmu mängust, õpib leppima kaotusega.	Tunneb rõõmu võistlusemängust, teab, et võidu nimel tuleb pingutada.	Tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusemängus.
Kasutab mängus lihtsamaid vahendeid.	Kasutab mängus lihtsamaid vahendeid.	Kasutab mängudes erinevaid vahendeid kokku sobitades.	Kasutab mängudes ja jagab erinevaid vahendeid.	Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

5.1.2. Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Tabel 3. Eeldatavad tunnetus- ja õpioskused vanuseti

Kaheaastane	Kolmeaastane	Neljaaastane	Viieaastasne	Kuueaastane	6-7aastasne
Hangib ümbritsevast aktiivselt infot.	Leiab tegutsemisajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga; täiskasvanu suunab lapse tegevust kõne kaudu.	Oskab osaliselt oma tegevusi plaanida ja organiseerida ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamiseta, kuid autoriteetide toel.	Tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemis- kindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi.	Plaanib oma igapäeva tegevusi, seab eesmärgid ning üritab alustatud tegevused lõpetada.	Saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna.

<p>Keskendub lühikeseks ajaks ühele tegevusele, silmatorkavale stiimulile või omadustele; sõnalise juhendamise ja suunamise korral on ta püsivam.</p>	<p>Plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel.</p>	<p>Plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme.</p>	<p>Reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet.</p>	<p>Suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20-30 minutiks.</p>	<p>Mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi.</p>
<p>Tegutseb teistega kõrvuti ja osaleb ühistevuses vahelduvas vormis.</p>	<p>Keskendub tegevusele lühikeseks ajaks, tema tähelepanu ei ole veel püsiv.</p>	<p>Hangib tänu keeleoskusele uut teavet; tema kõne toetub mälule ning sõltub sellest, kellega ja mis olukorras ta koos on.</p>	<p>Tegutseb koos teistega; teda motiveerivad tegevused eakaaslastega.</p>	<p>Kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet.</p>	<p>Tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi.</p>
<p>Mängib teiste lastega lihtsamaid igapäevaseid olukordi ja tegevusi kajastavaid rollivahetusega mängu.</p>	<p>Tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega.</p>	<p>Saab aru mõistatustest ja lihtsamatest pildikestest võrdlustest.</p>	<p>Tema keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid.</p>	<p>Kasutab kõnet info saamiseks, tegelikkuse adumiseks ning uute teadmiste omandamiseks.</p>	<p>Keskendub korraga mitmele tegevusele või stiimulile ning on suuteline kestmaks tahtepingutuseks.</p>

<p>Loob tegevuse kaudu seoseid kõnega; sõnad ja objektid saavad tema jaoks mõiste tähenduse.</p>	<p>Kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälu pilte nii konstruktiivses mängus kui ka lihtsas rollimängus.</p>	<p>Järgib lihtsaid reegleid.</p>	<p>Konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboleid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte.</p>	<p>Järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada.</p>	<p>Kavandab ja korraldab oma igapäeva- tegevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni.</p>
<p>Suhtleb valdavalt 1-2 sõnaliste lausetega nii mängus kui ka igapäeva- tegevustes peamiselt tuttava täiskasvanuga ning kasutab mitteverbaalseid suhtlusvahendeid (osutamine, miimika).</p>	<p>Mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid.</p>	<p>Huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas.</p>	<p>Osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes.</p>	<p>Kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale.</p>	<p>Seab uudsetes olukordades täiskasvanu sõnalise juhendamise järgi eesmärgi ning valib tegutsemisstrateegia.</p>
<p>Räägib ja saab aru üksnes sellest, mida ta tajub.</p>	<p>On omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada.</p>	<p>Osaleb ühistegevustes ning teeb koostööd teiste lastega; konstrueerib, osaleb rolli- ja võistlusmängudes ning loovtegevustes.</p>	<p>Räägib esemetest, mis pole kohal, ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus, ning fantaseerib.</p>	<p>Osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes.</p>	<p>Suhtub õppimisse positiivselt: tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada.</p>

<p>Tunneb huvi raamatute vastu ning mõistab lihtsaid realistlikke jutukehi, mis seostuvad tema enda kogemustega.</p>	<p>Osaleb dialoogis.</p>	<p>Liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi; keskendub tegutsedes mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele ning jaotab oma tähelepanu.</p>	<p>Keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit.</p>	<p>Saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis-ruumilistest järjestusest.</p>	<p>Rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel.</p>
<p>Tunnetab keskkonna mõju, avastab seoseid oma tegevuse ja selle tagajärje vahel, lihtsaimad põhjuse-tagajärje suhteid ning saab aru kuuluvusest ja erisusest.</p>	<p>Jälgib lihtsaid lookesi ja eristab kogemusele tuginedes realistlikke sündmusi väljamõeldud lugudest.</p>	<p>Saab aru arvumõistetest; huvitub tähtedest.</p>	<p>Oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid.</p>	<p>Kasutab teadmisi igapäevastest situatsioonides, nii uudes kui ka sarnases olukorras.</p>	<p>Kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.</p>
<p>Sobitab erinevaid materjale ja esemeid.</p>	<p>Mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava vihjeta ning saab aru lihtsamatest ülekantud tähendustest.</p>	<p>Omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu.</p>	<p>Eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest.</p>	<p>Kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid. Teadvustab kordamise vajadust.</p>	<p>Organiseerib ja plaanib oma igapäevaseid tegevusi ja tuttavat keskkonda, seab eesmärgid, üritab tegutseda sihipäraselt ning lõpetab alustatud tegevused.</p>

Rühmitab ühe nähtava omaduse järgi.	Rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi.		Omab ettekujutust numbritest, tähtedest ja sümbolitest.		Toetub tegutsedes oma tegevusele antavale tagasisidele, eakaaslaste hinnangutele ja võrdlusele teistega.
Omandab uusi seoseid vahetu, korduva, ja aktiivse tegutsemise ning käelise tegevuse kaudu;	Omab ettekujutust arvumõistest ja värvuste nimetustest;		Omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme;		Suudab reguleerida oma emotsioone ja käitumist, kasutades selleks kõnet nii aktiveerivas kui ka pidurdavas rollis;
Kasutab omandatud teadmisi, seoseid ja tegevusi samas situatsioonis ning kontekstis, kannab üle lihtsamaid seoseid ning kasutab neid sarnastes ülesannetes ja olukordades.	Leiab võrdluse alusel asjades ühiseid ja erinevaid jooni ning nendevahelisi seoseid, kasutab info saamiseks keelt.		Kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuitiivselt lihtsamaid meeldejätmise viise (mälustrateegiad).		Katsetab, konstrueerib ja uurib, kasutades oma teadmisi ja varasemaid kogemusi uues vormis ning kombinatsioonis.

	Tema ettekujutus oma teadmistest ja oskustest on ebarealistlik.				Osaleb erinevates mänguliikides, järgib reegleid.
	Omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu; vajab oma tegevusele tagasisidet.				Kasutab eakaaslastega suheldes dialoogi, rääkides enam iseendast ning tundes huvi teiste vastu;.
					Teab ja kasutab tähti, numbreid ja sümboleid, kirjutab etteütlemise järgi lihtsamaid 1-2 silbilisi sõnu ning teeb lihtsamaid matemaatilisi tehteid.

5.1.3. Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Tabel 4. Eeldatavad sotsiaalsed ja enesekohased oskused vanuseti

Kaheaastased lapsed	Kolmeaastased lapsed	Neljaaastased lapsed	Viieaastased lapsed	Kuueaastased lapsed	6-7 aastased lapsed	
					Sotsiaalsed oskused	Enesekohased oskused
Väljendab lihtsaid emotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad kiiresti.	Saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid.	Väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele.	Hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid.	Tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses.	Püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses.	Suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada.
Teadvustab ennast, kasutab osaliselt mina- vormi, proovib ennast maksma panna ning oskab keelduda ja ei öelda.	Tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus.	Tahab olla iseseisev, kuid sageli ei ole tal enda suutlikkust realistlikku ettekujutust.	Väljendab oma emotsioone ja räägib nendest.	Seab endale eesmärgi ja üritab neid ellu viia.	Tahab ja julgeb suhelda -huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu.	Kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi.
Üritab aru saada	Väljendab tugevaid	Saab hakkama	Suhtleb ja	On oma tegevustes	Hoolib teistest	Oskab erinevates

teiste inimeste seisukohtadest, kuid tema tajud on enesekeskseid.	emotsioone, oma mina.	eneseteenindamisega (riietub, sööb, joob iseseisvalt), tal on kujunenud tualetiharjumus.	tegutseb enamasti iseseisvalt.	oriienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele.	inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise.	olukordades sobivaldalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele.
Hindab oma oskusi ja suutlikkust paremaks, kui need tegelikult on.	Võib karta tundmatuid ja uusi asju.	Teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi.	Suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest.	Eelistab omasoolisi m�angukaaslasi; kujunevad esimesed sõprussuhted.	Osaleb rühma reeglite kujundamisel.	Algatab mänge ja tegevusi.
Teab oma ees- ja perekonnanime ja elementaarseid viisakusreegleid ning kasutab neid, kui seda on talle �petatud.	Tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia.	Seab endale mõningaid eesmärke ja täidab neid.	On tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut.	Suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koost�ood omal viisil.	Oskab teistega arvestada ja teha koost�ood.	Tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest.
S�oob, joob ja riietub lahti valdavalt iseseisvalt ning püsib suurema osa päevast kuiv ja puhas.	Tema enesekindlus on kõikuv; enesekindluse saavutamiseks vajab ta turvalisust, t�unnustust, rutiini ja reegleid.	V�aartustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu.	Imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere.	Järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt; oskab reegleid teistele selgitada.	Loob sõprussuhteid.	Teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda.

Reageerib sõltuvalt situatsioonist ja ümbritsevate inimeste käitumisest.	Osaleb täiskasvanutega ühistegevustes; teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvalt.	Püüab vahel teisi abistada ja lojutada; tal on mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest.	Eelistab sootüübilisi mängu.	Järgib sotsiaalset rutiini.	Saab aru oma-võõras- ühine tähendusest.	Saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.
Mõistab selgelt väljendatud keeldu „ Ei tohi!”, „Ära tee!” Jne.	Jagab mõnikord oma asju ka teistega, valdavalt on ta siiski omandihoidja.	Osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale.	Naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust; teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab.		Teeb vahet hea ja halva käitumise vahel.	Kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.
Tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvalt.	Loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos; tegutseb kontakti luues.	Arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhib autoriteet.	Aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi; jälgib reeglite täitmist teiste poolt; kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbaalselt.		Mõistab, et inimesed võivad olla erinevad.	
Toetub võõrastega	Algatab vestlust eri	Saab aru lihtsamatest	Oskab avalikus		Järgib	

<p>suheldes ja enesekindluse saavutamiseks tuttavale täiskasvanule.</p>	<p>Partneritega erinevatel teemadel; tajub, mida teised teavad ja mis on neile uus.</p>	<p>seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses; püüab täita kodukorra reegleid.</p>	<p>kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.</p>		<p>kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme.</p>	
<p>Matkib täiskasvanu tegevusi, millele saab tagasisidet.</p>	<p>Täidab igapäevaelu rutiini.</p>	<p>Saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest.</p>			<p>Selgitab oma seisukohti.</p>	
	<p>Järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.</p>	<p>Huvitub võistlusmängudest ning tahab olla edukas.</p>				

5.2. Õppe- ja kasvatusvaldkondade sisu ja lõimivad tegevused

Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu, kavandamine ja korraldus ning lapse arengu eeldatavad tulemused esitatakse seitsmes valdkonnas (edaspidi valdkond):

- mina ja keskkond;
- keel ja kõne;
- eesti keel kui teine keel;
- matemaatika;
- kunst;
- muusika;
- liikumine.

5.2.1. Valdkond Mina ja keskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;

- omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkonna Mina ja keskkond sisu:

- sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;

lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;

- suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeltõlgitama;
- suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Tabel 5. Lapse arengu eeldatavad tulemused valdkonnas „Mina ja keskkond“ vanuseti

Kuni 3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Ütleb küsimisel oma eesnime ja ea aastate arvuna või näitab seda sõrmedega.	Ütleb küsimisel oma ees- ja perekonnanime; teab, kas ta on poiss või tüdruk.	Nimetab erinevaid kehaosi ja osutab nendele; oskab rääkida sellest, mis talle meeldib.	Kirjeldab erinevusi enda ja oma sõbra vahel (silmade, juuste värv, pikkus); jutustab oma lemmiktegevustest.	Tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms.
Nimetab küsimisel oma perekonna liikmeid ja loomi.	Nimetab oma kodukoha tuntumaid asutusi (kool, kauplus, lasteaed, rahvamaja, raamatukogu).	Ütleb küsimisel oma kodukoha nime ja kirjeldab lähemat koduümbrust.	Räägib oma pereliikmetest, kirjeldab oma kodu.	Kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone.

Matkib lihtsaid töövõtteid (nuku toitmine, auto rooli keeramine).	Nimetab küsimisel erinevaid elukutseid nende tegevuse alusel (nt pagar küpsetab saia, arst ravib).	Selgitab töölkäimise vajadust, raha otstarvet; teab, kellena töötavad isa, ema.	Loetleb erinevate elukutsete juurde kuuluvaid töövahendeid.	Nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid.
Tunneb ära Eesti lipu; täidab koos täiskasvanuga lihtsamaid rahvakombeid.	Nimetab riigi nime, kus ta elab; kirjeldab, kuidas tema käis vastlaliugu laskmas, kadrisanti jooksmas vms.	Tunneb ära Eesti hümnid; nimetab rahvakalendri tähtpäevi, millel ta on osalenud: nt mardi- ja kadripäev.	Selgitab, millal lipud heisatakse ja hümnid lauldakse; nimetab Eesti rahvuslindu ja lille.	Nimetab Eesti riiklikke sümboliteid ja rahvatraditsioone.
Kasutab mängus erinevaid nukke (poiss, tüdruk, mustanahaline, valge jne).	Selgitab kuuldud muinasjutu tegelaste käitumise põhjal „hea“ ja „halva“ tähendust.	Näitab oma käitumisega, et hoolimata erinevustest (puudega inimesed, teisest rahvusest jne) tuleb kõikidesse inimestesse suhtuda sõbralikult.	Väljendab oma käitumisega, et inimeste huvid ja arvamused võivad erineda; selgitab erinevate abivahendite (prillid, ratastool, kaldteed) vajadust.	Mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused.
Leiab piltidelt häid ja tervislikke tegevusi.	Teab, et tervist tuleb hoida ja millised tegevused ei ole tervislikud.	Nimetab tegevusi mis on tervisele kasulikud (tervislik toitumine, liikumine, uni jne).	Selgitab, kuidas hoida enda ja teiste tervist, et alkoholi tarvitamine ja suitsetamine kahjustavad tervist.	Oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikke ja kahjulikke.

Eristab õiget ja vale käitumist.	Järgib kokkulepitud reegleid (räägime vaikselt, jookseme selleks ettenähtud kohas).	Selgitab, et reeglid on vajalikud ohutuse tagamiseks.	Kirjeldab, kuidas ennast kaitsta negatiivsetes olukordades, mis võivad kahjustada tervist või olla eluohtlikud.	Julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik.
Väljendab oma tundeid emotsionaalselt ja häälkalt.	Märkab teise lapse emotsiooni, vajadusel lohutab, palub vabandust täiskasvanu meeldetuletamisel ja suunamisel.	Arvestab eakaaslaste ja täiskasvanute tunnetega; lahendab konflikte sõnaliselt.	Selgitab, mida tähendab terve olemine, märkab ja mõistab enda ja teiste emotsioone.	Kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist.
Peseb ja kuivatab täiskasvanu abiga käsi ja nägu. Nimetab puhtuse jaoks vajalikke esemeid (seep, vesi, hambahari, hambapasta, käterätik).	Teab, miks enne sööki ja pärast WC-s käimist peab pesema käsi.	Teab, miks tekivad hambaugud, miks piimahambad ära tulevad; selgitab, miks igal lapsel on isiklikud hügieenitarbed (kamm, hambahari, käterätik).	Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).	Järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist.
Viskab täiskasvanu eeskujul prahi prügikasti.	Põhjendab, miks visatakse prahi prügikasti.	Kirjeldab, kuidas jõuab prügi prügimäele.	Teab, kuidas ja miks prügi sorteeritakse.	Suhtub keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt.

<p>Leiab loodusest ja pildilt puu, lille ja seene; nimetab tuntumaid koduloomi (kass, koer); osutab küsimisel looma erinevatele kehaosadele.</p>	<p>Nimetab tuttavaid puu- ja köögivilju, teab, mida nendest valmistada saab; nimetab tuntud loomi, nende iseloomulikumaid tunnuseid, matkib nende häälightsusi, ;nimetab seeneosadena kübara ja jala.</p>	<p>Eristab okaspuid lehtpuudest, nimetab 1-2 leht- ja okaspuud; nimetablilleosi (leht, vars, õis); nimetab linnu kehaosi, tuntumaid linde; Kirjeldab erinevate loomade elupaiku ja –viise; nimetab 3-4 putukat.</p>	<p>Loetleb puu osi (tüvi, võra, oksad), nimetab lehtpuid, viljapuid; kirjeldab kaladele iseloomulikke tunnuseid (uimed, soomused, saba); nimetab tuntumaid paiga- ja rändlinde, põhjendab, miks mõned linnud lendavad soojale maale.</p>	<p>Kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi.</p>
<p>Osutab pildil päikesele ja kuule.</p>	<p>Selgitab öö ja päeva erinevust.</p>	<p>Kirjeldab, mis juhtub lehtpuude lehtedega sügisel (muudavad värvi ja langevad); teab, mis aastaajal lahkuvad ja saabuvad rändlinnud.</p>	<p>Teab, mis aastaajal valmivad viljad, millise tööd on iseloomulikud erinevatel aastaegadel.</p>	<p>Kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsükklites: ööpäev, nädal, aastaring.</p>
<p>Nimetab vett, lund, jääd; osutab küsimisel külmale ja soojale (vesi).</p>	<p>Kirjeldab erinevaid ilmastikunähtusi (vihma sajab, päike paistab).</p>	<p>Teab, mida on vaja taimedele kasvamiseks.</p>	<p>Selgitab ilmastiku muutuste seost taimede, loomade ja inimestega.</p>	<p>Selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad.</p>

Matkib täiskasvanu eeskujul liigutuste ja häälega erinevaid ilmastikunähtusi (vihmasadu, tuule puhumine).	Küsimisel kirjeldab, et suvel on soe ja talvel külm, päeval päike soojendab, öösel on jahe.	Teab aastaegade vaheldumise seost ilmastikuga.	Nimetab aastaaegu, kirjeldab nende olulisemaid tunnuseid.	Selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest.
Hoiab oma ümbritsevat looduskeskkonda.	Teab, kuidas käituda looduses seda kahjustamata.	Selgitab, kuidas mõned inimeste loodud esemed mõjuvad loodusele halvasti (nt autode heitgaasid).	Teab, et looduse säästmiseks saab paljusid inimeste valmistatud esemeid taaskasutada.	Mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale.
Osutab küsimisel esemetele, mis võivad haiget teha.	Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud.	Teab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole; selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna.	Nimetab hädaabi numbri 112 ja oskab seda kasutada.	Kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm.
Näitab pildil ülekäigurada (sebra) ja valgusfoori.	Põhjendab helkuri kandmise vajadust.	Kirjeldab, kuidas kasutada turvavarustust (kiiver, põlve- ja randmekaitsmed).	Ületab iseseisvalt ohutult sõidutee; kõnnib maanteel õigel pool teeservass.	Teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.

5.2.2. Valdkond Keel ja kõne

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
- tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Valdkonna Keel ja kõne sisu:

- keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalsetes suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;

- suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
- mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Tabel 6. Lapse arengu eeldatavad tulemused valdkonnas „Keel ja kõne“ vanuseti

Kuni 3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal; osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga.	Algatab ise suhtlust; suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses.	Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi.	Räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta; kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist; püsib teemas, vajadusel läheb kaasa teiste algatatud teemamuutusega.	Tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga.
Vastab täiskasvanu küsimusele ja korraldusele tuttavas situatsioonis mingi tegevuse, häälitsuse või 1-2 sõnalise ütlusega.	Mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega.	Mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega; annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil,	Mõistab teksti ja annab edasi kuulnud teksti (nt muinasjutu) sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate	Saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida.

		väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega.	küsimuste abil.	
Oskab kasutada peamisi viisakusväljendeid (palun, aitäh); kommenteerib enda tegevust mänguasjaga.	Kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtlusees- märgist (teata- mine, küsimine, palve jm).	Kasutab kõnes üldmõisteid, omadus- ja tegusõnu.	Kasutab kõnes antonüüme ja sünonüüme.	
Vaatab koos täiskasvanuga pilti ja leiab pildilt täiskasvanu poolt nimetatud eseme või sündmuse.	Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi.	Kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust.	Jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega; jutustades seob lausungeid peamiselt sõnadega <i>ja siis, siis, ja</i> .	
Kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2 sõnalisi lauseid (<i>nt Miku õue p.o Mikk tahab õue minna</i>).	Mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses situatsioonis 3.5 sõnalisi lihtlauseid, sh koondlauseid.	Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid.	Märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (nt lugeb p.o loeb; seen kasvab all kuuse p.o seen kasvab kuuse all) ning osutab neile.	Kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid.
Kasutab üksikuid käände ja pöördevorme juhuslikult mõne sõna puhul (nt ainsuse omastav, osastav, tegusõna	Kasutab kõnes õigesti enamikku käandevorme.	Kasutab kõnes <i>nud</i> ja <i>tud kesksõnu</i> (nt söödud – söönud); üldistab sõnu arvus (karud söövad) ja käändes (ilusale lillele;	Kasutab kõnes saava ja rajava käände vorme (saab lauljaks, jookseb kivini).	Kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördevorme ainsuses ja mitmuses.

3.pööre).		punase palliga); kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (ilusatel lilledel).		
Mõistab sõnu (rohkem kui 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras.	Mõistab ja kasutab kõnes mõningaid üld kui ka liiginimetusi, objektide osade, detailide nimetusi; kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (kelgumägi).	Kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (lühike – pikk); aega väljendavaid nimisõnu (hommik, päev, jne); moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt tikkudest maja - tikumaja).	Kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu: eile, täna, homme; mõningaid samatähenduslikke sõnu: jookseb, lippab, sibab.	Valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada.
Hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla r,s,k,õ,ü).	Hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (<i>nt, lt, mp</i> jne).	Hääldab õigesti kõiki emakeelehäälikuid.	Kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu.	Hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid.
Kuulab erinevaid helisid ja otsib heli või hääletekitajat (mis tegi sellist häält? Otsi, kus see asi on).	Enamus lapsi suudab eristada sõnas häälikut, nt leida algus või lõpuhääliku; tekib huvi tähtede vastu.	Häälib 1-2 silbilisi sulghäälikuteta ja häälikuühenditeta sõnu; uurib ise raamatuid; tunneb mõningaid tähti.	Jaotab sõnu häälikuteks, määrab õigesti häälikute järjekorda sõnades ning seostab häälikuid tähtedega; loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (sildid, poe- ja	Tunneb tähti ja veerib kokku 1– 2-silbilisi sõnu, tunneb kirja pildis ära mõned sõnad.

			tänavanimed).	
Laob puzzlesid ja mustreid.	Matkib kirjutamist kritseldades kriidi või pliatsiga.	Oskab kirjutada oma nime joonistähtedega; kirja eelharjutused: vertikaal- ja horisontaaljooned , kald- ja kaarjooned.	Joonistab joontega ruudulisse vihikusse mustreid; kirjutab joonistähti.	Kirjutab joonistähtedega 1–2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega.
Loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust.	Loeb peast kuni 4 realisi luuletusi.	Loeb peast isusalme ja luuletusi.	Loeb luuletust koos kaaslasega, dialoogina.	Teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

5.2.3. Valdkond Eesti keel kui teine keel

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest; kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Valdkonna Eesti keel kui teine keel sisu:

- kuulamine;
- kõnelemine;
- Eesti kultuuri tutvustamine.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid; suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm); korratakse õpitud erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;

- vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;
- pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates.
-

Tabel 7. Lapse arengu eeldatavad tulemused valdkonnas „Eesti keel kui teine keel“ vanuseti

Kuni 3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Saab aru, et peale emakeele esineb teisi keeli.	Saab aru lihtsamatest sõnadest.	Saab aru lihtsamatest lausetest.	Mõistab täiskasvanute ja eakaaslaste lihtsamat kõnet.	Mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet.
Püüab korrata täiskassvanu abi lihtsamaid sõnu.	Püüab kasutada lihtsamaid sõnu oma kõnes.	On huvitatud uute väljendite õppimisest ja oma kõnes kasutamisest.	Tunneb ära varem õpitud väljendeid, püüab neid kasutada oma kõnes.	Tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes.
Saab aru lihtsamatest korraldustest.	Saab aru igapäevastet korraldustest.	Saab aru erinevatest korraldustest.	Saab aru täiskasvanute korraldusest.	Saab aru korraldusest ja toimib vastavalt.
Saab aru lihtsatest küsimustest ja püüab vastata “jah”, “ei” kasutades.	Saab aru küsimustest ja vastates võib kasutada õpetaja abi.	Saab aru lihtsatest küsimustest ja püüab vastata.	Saab aru lihtsatest küsimustest ja püüab neile vastata.	Saab aru lihtsast küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires.

Kasutab kõnes tuntumaid viisakussõnu (nt “tere”, “aitäh”, “palun”).	Kasutab kõnes lihtsamaid viisakusväljendeid.	Kasutab eakaaslastega ja täiskasvanutega suheldes erinevaid viisakussõnu.	Saab aru viisakussõnade kasutamise vajalikkusest ja kasutab neid.	Kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid
Oskab lugeda koos õpetaja abiga eestikeelset lühikest luuletust.	Teab peast 4- realist eestikeelset luuletust või laulu.	Teab peast eestikeelseid lihtsaid ja lühikesi luuletusi ning laule.	Teab peast eestikeelseid lihtsaid luuletusi ning laule.	Teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.
Teab, et on olemas riik Eesti.	Teab, et elab Eestis ja siin räägitakse eesti keelt.	Teab oma elukohta, lähemaid kohanimesid.	Oskab nimetada Eesti kohanimesid.	Oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid, tuntud inimesi.

5.2.4. Valdkond Matemaatika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Valdkonna Matemaatika sisu:

- hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- suurused ja mõõtmine;
- geomeetrilised kujundid.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;

- harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis-ning kompimis-aistingut; suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatilisel kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Tabel 8. Lapse arengu eeldatavad tulemused valdkonnas „Matemaatika“ vanuseti

Kuni 3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Eristab põhivärve, leiab tuttava värvi ümbritsevast.	Nimetab põhivärve, tunneb lillat, pruuni, halli, roosat.	Eristab värvitoone (hele, tume).	Jaotab antud erinevaid esemeid (<i>nt pallid, pliiatsid, kommid, klotsid jne</i>) ühe etteantud tunnuse (<i>värv, suurus, kuju</i>) alusel.	Määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi.
Kasutab mõisteid <i>üks</i> ja <i>palju</i> .	Loendab esemeid hulgas.	Haarab silmadega esemete arvu hulgas (kuni kolm eset).	Kasutab esemete (kuni viis) arvu võrdlemisel sõnu <i>rohkem, vähem, võrdselt, ühepalju</i> .	Võrdleb hulki, kasutades mõisteid <i>rohkem, vähem, võrdselt</i> .

Loendab esemeid (vähemalt kaheni).	Sõnastab loendamise tulemuse.	Kasutab arvukaarte (1-5); mõistab, et esemete loendamisel erinevas järjekorras nende arv ei muutu.	Nimetab etteantud arvude hulgast, milline arv on antud arvule eelnev või järgnev (nt esemete loendamisel leiab laps arvu 7 ning laps osutab ja nimetab, milline arv on seitsmele eelnev).	Teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust a tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada.
Leiab erinevate esemete hulgast 1-2 täiskasvanu kirjeldatud eset.	Moodustab uue suuruse (3- 5) ühe lisamise teel.	Võtab vastavalt esitatud arvule (kuni viis) õige koguse antud esemeid.	Kasutab järgarve kuni viieni (mitmes?).	Liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke + , - , =
Teab, mida on kaks (kätt, jalga, silma, kõrva).	Leiab esemele õige paarilise.	Võrdsustab antud erinevate esemete hulgad paaride moodustamise teel.	Võrdsustab hulgad ühe äravõtmise ja juurdepanemise teel.	Koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesti.
Rühmitab esemeid suuruse järgi (suured, väikesed).	Määrab kahe eseme järjestuse: <i>on suurem kui, on väiksem kui.</i>	Määrab kolme eseme järjestuse: <i>väike-suuremveel suurem, laikitsam- veel kitsam.</i>	Kasutab järjestamisel mõisteid <i>suurem, pikem, kõrgem, laiem, pakse.;</i>	Järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm).
Leiab vähemalt ühe olulise sarnasuse.	Oskab grupeerida esemeid sarnaste tunnuste (<i>kuju, värv</i>) alusel.	Leiab erineva suurusega esemete hulgast kaks ühesuurust kujundit	Otsustab ja põhjendab esemete kuuluvust või mittekuuluvust hulka erinevate tunnuste (<i>suurus, kuju värv, otstarve</i>) alusel.	Rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi.

Juhendamisel paigutab esemeid üksteis sisse, peale. Suudab tuttavates ruumides (kodu, rühmaruumid) üles leida nimetatud kohad.	Juhendamisel paigutab esemeid teise isiku või eseme suhtes üles- alla, ette-taha.	Nimetab ja kirjeldab inimese või eseme asukoha teise inimese või eseme suhtes, kasutades õigesti sõnu <i>üleval, keskel</i> .	Kirjeldab inimese või eseme asukohta teise inimese või eseme suhtes, kasutades õigesti sõnu <i>kõrval, ääres</i> .	Kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil.
Paigutab kella numbrilaua numbrid õigesti (puzzle).	Mõistab, et kell on aja mõõtmiseks.	Tunneb numbreid kella numbrilaual.	Oskab näidise järgi keerata õppekellal sama kellaaja (täistunnid).	Oskab öelda kellaega täistundides.
Matkib täiskasvanu juhendamisel mängus öö ja päeva tähendust.	Nimetab ja kasutab ööpäeva osade määramisel sõnu <i>öö</i> ja <i>päev</i> .	Nimetab erinevaid päeva osi (<i>hommik, lõuna, õhtu</i>) ja toob abistavate küsimuste põhjal näiteid oma tegevuste kohta päeva eri aegadel.	Nimetab õiges järjekorras kõik nädalapäevad ja toob küsimuste abil näiteid oma tegevuste kohta, kasutades mõisteid <i>eile, täna, homme</i> .	Nimetab nädalapäevi, kuid, aastaaegu, teab oma sünnikuud ja - päeva.
On tuttav mõistetega <i>pikk-lühike, laikitsas</i> .	Loendab üksikuid samme.	Mõistab, et laste sammud on erineva pikkusega.	Mõõdab kaugusi sammudega.	Mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nööri vms).
On tuttav mõistetega <i>suur-väike</i> .	Kasutab mõisteid <i>kõrgemadal, raske-kerge, paks-peenike, lai-kitsas</i> .	Võrdleb ümbritsevaid esemeid raskuse, kõrguse, paksuse, suuruse alusel.	Tunneb rahatähti (paberrahad, mündid).	Eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (kroon, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse.

Juhendamise abil leiab sarnase kujundi (toppimise mängud).	Leiab etteantud kujundi järgi erinevate geomeetriliste kujundite hulgast samasugused kujundid. Koostab lihtsamat mustrite rida.	Leiab ümbritsevast etteantud kujundiga (ring, ruut, ristkülik) samakujulisi esemeid. Kirjeldab kujundite erinevusi nurkade arvu, olemasolu, suuruse, kuju ja värvuse alusel.	Koostab kujunditest näidise järgi ja näidiseta erinevaid pilte.	Leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.
--	---	--	---	---

5.2.5. Valdkond Kunst

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkonna Kunst sisu:

- kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;

- kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Tabel 9. Lapse arengu eeldatavad tulemused valdkonnas „Kunst“ vanuseti

Kuni 3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja roheline värvi.	Kujutab naturist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks.	Jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest.	Püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades; võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning oskab neid kasutada oma töös.	Leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nende vahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil.

<p>Annab oma kritseldustele nimetusi, räägib meelsasti, mida oma töös kujutab.</p>	<p>Loob lihtsamaid vorme, joonistab ümarvorme, tõmbab erineva suuna ja pikkusega jooni.</p>	<p>Ühendab joonistades ümaraid kui ka kandilisi kujundeid; kujunevad väljendamiseks oma skeemid.</p>	<p>Joonistab tuttavaid esemeid ümbritsevast ning loob pilte fantaasia järgi.</p>	<p>Väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid.</p>
<p>Tutvub näpuvärvidega, pintsli ja guaššvärvidega, pliiatsite ja kriitidega, nende sihipärane kasutamine.</p>	<p>Tutvub erinevate trükitehnikatega (<i>templi-, lehe-, švammitrükk, šablooniga ja ilma</i>), puhumistehnikaga.</p>	<p>Tutvub erinevate vahendite, tehnikate ja materjalidega (<i>söe- ja pastelljoonistus, monotüüpia, puhumistehnika, kõrrega ja kõrreta, klaasimaa, akvarelltehnika, vahakriibe, tilgatriikk, pritsimistriikk hambaharjaga</i> jne); joonistab muusika järgi.</p>	<p>Valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid.</p>	<p>Kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid.</p>
<p>Tõmbab pintsliga erineva suurusega jooni, teeb täppe (ümarale siluutile nägu);</p>	<p>Voolib ümarja piklikke vorme ning ühendab neid tikukese abil (<i>nukk pikas kleidis</i>); suudab kujutada nn peajalgset inimest;</p>	<p>Voolib inimest ümar- ja pikliku vormi kokkuvajutamiseks, liitekohtade silumine sõrmedega; kujutab inimest lihtsamates tegevustes, enamasti paigalseisvana;</p>	<p>Voolib inimfiguuri plastilisel meetodil (ühest tükist); joonistades või maalides kujutab inimest erinevates tegevustes eest-, tagant ja külgvaates;</p>	<p>Kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu;</p>

<p>Jätab värviga kaetud paberile jäljendeid templiga, juhendamisel võtab pintsliga värvi, loputab pintsli vees; tõmbab pintsliga erineva suurusega jooni, teeb täppe.</p>	<p>Juhendamisel kasutab kattevärve kogu pinna katmiseks; üldjuhul ei värvi üle paberi serva; ümarvormi joonistab värvilaigu pintsliga suurendamise teel.</p>	<p>Selgitusel kasutab töös pintsli erinevaid osi (otsa, külge) ja teab, kuidas tekitada erinevaid pintslijäljendeid; võtab iseseisvalt pintsliga värvi ja katab pindu; lisab objektidele väikesi osi (<i>silmad, suu</i>).</p>	<p>Kasutab varemõpitud tehnilisi oskusi oma töö teostamisel; juhendamisel segab omavahel põhivärve; peseb ja kuivatab pintsli enne järgmise värvi kasutamist; pintsliga liigub paberil vabalt.</p>	<p>Keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö.</p>
<p>Teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid (auke, triipe) jne.</p>	<p>Kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepotti, paberit, taskurätti, papptaldrikut, palli, sokki, plastiliinist plaati, kivi jne).</p>	<p>Kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega; valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni või templi abil selle omavalitud kohale esemel (kruusil, taldrikul, pluusil jne).</p>	<p>Koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme äärisel kaunistamiseks (tass, taskurätt jne); kasutab voolimispulka erinevate pindade loomiseks; loob erineva suuna ja tihedusega jooni tõmmates huvitavaid pindu.</p>	<p>Koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks.</p>

<p>Leiab piltidelt üles tuttavaid esemeid; vaatab pilte, raamatute illustratsioone.</p>	<p>Suunavate küsimuste abil analüüsib ja annab tööle hinnangu; vastab küsimustele ja selgitab, miks kujutab pildil esemeid just sel viisil.</p>	<p>Põhjendab, miks töö, pilt meeldib; jutustab suunamisel, mida on kujutanud oma töödel; loetleb, milliseid materjale on kasutanud oma töö valmimisel.</p>	<p>Vaatleb huviga ja omaalgatuslikult raamatute illustratsioone, kunstitööd, esitab nende kohta küsimusi ja avaldab oma arvamust.</p>	<p>Kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.</p>
				<p>Loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest.</p>

5.2.6. Valdkond Muusika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Valdkonna Muusika sisu:

- laulmine;
- muusika kuulamine;
- muusikalis-rütmiline liikumine;
- pillimäng.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;

- kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne, Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis- rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

Tabel 10. Lapse arengu eeldatavad tulemused valdkonnas „Muusika“ vanuseti

Kuni 3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Tunneb rõõmu kuulatavast laulust.	Laulab rühmas koos teistega. Ei forsseeri lauldes, vaid teeb seda loomulikult moel.	Laulab väljahingamisel loomuliku häälega. Esitab laule rühmaga ühes tempos.	Laulab ühtlases tempos, loomuliku häälega, ilmekalt, sõnu selgelt hääldades.	Laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega.
Püüab õpetajaga kaasa laulda üksi- kuid sõnu või silpe laulust. Osaleb laulude esitamisel (plaksutab, vaikib või laulab kaasa).	Laulab peast lihtsamaid õpitud rahvalaule ja lastelaule.	Laulab peast õpitud rahva- ja lastelaule teistega koos kui ka üksikult.	Laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii üksi kui kogu rühmaga.	Laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansambelis kui ka üksi.

<p>Suudab kuulata laulu õpetaja esituses.</p>	<p>Suudab kuulata laulu või muusikapala ja väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid.</p>	<p>Tunneb kuulamise järgi ära õpitud laule. Väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikalise tegevuste: liikumine, laulmine, pillimängu kaudu (järgib tempot, rütmi kehalise liikumisega) või tundes ära õpitud laulu.</p>	<p>Suudab kuulata laulu või muusikapala ja seletada ning väljendada selle sisu. Tunneb ära lihtsamaid žanre (marss, laul, tants).</p>	<p>Suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada.</p>
<p>Ei pea eristama laulu pillimängust.</p>	<p>Eristab laulu pillimängust.</p>	<p>Eristab laulu ja pillimängu samuti hääli loodusest.</p>	<p>Eristab laulu pillimängust, samuti tunneb ära õpitud laulu, kui seda esitatakse mõnel meloodiapillil.</p>	<p>Eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu.</p>
<p>Tunneb ära laulu tekstist lähtuvalt nagu näiteks loomi (näu-auh, mää, muu, sõidukit-piip, tuut, pörr-pörr jne.).</p>	<p>Eristab õpitud pille: kõlapulgad, triangel, kuljused, trumm.</p>	<p>Eristavad kuulamise järgi – tamburiini, triangel, ööbikut, kõlapulkasid, metallofoni, klaverit.</p>	<p>Eristab kõla ja tämbri järgi õpitud pille.</p>	<p>Eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille.</p>

Oskab kasutada kõlapulkasid, trumme ja kuljuseid ning lüüa nendega pulssi. Kuulab välja pausi (ei mängi ettenähtud kohas pilli ega häälitse).	Mängib eakohaseid rütmipille: trumm, kõlapulgad, kuljused.	Mängib eakohastel rütmipillidel lihtsaid saateid lauludele.	Mängib eakohaseid rütmi ja meloodiapille nagu trumm, kuljused, tamburiin, metallofon, kõlatoru, võrutrumm, triangel, kastanjett. Mängib nendel lihtsamaid kaasmänge.	Mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge.
Oskab kasutada vastavalt laulu sisule kõlapulkasid, trummi, kuljuseid.	Oskab kasutada rütmipille laulu saateks.	Oskab mängida pilliansambelis rütmipillidel.	Oskab mängida õpitud pillidel ansambelis, kui solistina.	Mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansambelis.
Liigub õpetaja juhendamisel ja eestnäitamisel läbisegi loomi või sõidukeid matkides.	Liigub vastavalt meeleolule (aeglane, kiire, kõrge, madal heli).	Liigub vastavalt meeleolule ja tempode vaheldumisele.	Liigub vastavalt muusikapala meeleolule, tempole, dünaamikale.	Liigub vastavalt muusika meeleolule.
Väljendab ennast matkides vabalt oma tunde järgi loomi, linde, sõidukeid.	Oskab väljendada omaloomingulist liikumist tantsudes, muusikalistes ja laulumängudes.	Väljendab ennast vabalt vastavalt muusikapala sisule.	Julgeb ennast väljendada loovalt vastavalt muusikapala sisule ja meeleolule.	Väljendab ennast loovalt muusikalis- rütmilise liikumise kaudu.

5.2.7. Valdkond Liikumine

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Valdkonna Liikumine sisu:

- kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- põhiliikumised;
- liikumismängud;
- erinevad spordialad;
- tants ja rütmika.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, painduvus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;

- peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordinatsiooni, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmootorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

Tabel 11. Lapse arengu eeldatavad tulemused valdkonnas „Liikumine“ vanuseti

Kuni 3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Sooritab ettenäitamisel ja juhendamisel asendeid ja liigutusi.	Teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos nii õpetaja kui kaaslastega.	Suudab teha kuni neljast erinevast harjutusest koosnevat harjutuste kombinatsiooni. Valitseb oma liigutusi koordinatsiooni ja tasakaalu.	Keskendub konkreetseks tegevuseks, talub kaotust võistlusmängudes.	Keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks.

<p>Liigub õpetaja juhendamisel ohutult.</p>	<p>Arvestab aktiivses tegevuses oma kaaslastega.</p>	<p>Sooritab harjutusi vastavalt õpetaja korraldustele sõnalise seletuse järgi. Kasutab erinevaid spordivahendeid ohutult, sobival viisil ja kohas.</p>	<p>Peab kinni mängureeglitest ja ohutusreeglitest vastavalt kohale ja võimalustele.</p>	<p>Peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid.</p>
	<p>Säilitab liikumisel tasakaalu, seda nii tasakaalu pingil, kui ka vähendatud pinnal. Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes.</p>	<p>Sooritab koordineerimise, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi. Kasutab põhiliikumisi aktiivses ja mängudes, sooritab staatilisi tasakaalunõudvaid harjutusi.</p>	<p>Sooritab põhiliikumisi vabalt. Sooritab erinevaid tantsusamme rõhksamm, hüpaksamm, põlvest vetrumine, hüplemine, kann ja päkalöögid. Kand ja varvasastak, keerutused ühe ja kahe kaupa, selg ees kõnd.</p>	<p>Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised.</p>
<p>Sooritab ettenäitamisel asendeid ja liigutusi. Jookseb veereva vahendi nagu pall ja rõngas järgi. Sooritab harjutusi eriasenditest ja erinevate vahenditega.</p>	<p>Kõnnib, jookseb, hüpleb rütmiliselt muusika järgi. Sooritab liigutusi erinevas tempos. Sooritab õpetaja juhendamisel imiteeritavaid liigutusi.</p>	<p>Valitseb oma liigutusi nii ruumis kui maastikul. Sooritab kiirust arendavaid harjutusi.</p>	<p>Sooritab painduvust kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi nii sees kui väljas.</p>	<p>Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi.</p>

Säilitab tasakaalu jooksmisel.	Säilitab tasakaalu paigal olles.	Valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel.	Säilitab tasakaalu paigal olles kui ka liikumisel.	Säilitab tasakaalu paigal olles kui ka liikumisel.
Oskab palli viia ja tuua ettenähtud objektini, veeretada palli mõlema käega.	Sooritab harjutusi parema ja vasaku käega ning koos kätega.	Kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt.	Kasutab harjutustes mõlemat kätt, kui ka domineerivat kätt täpsust nõudvates harjutustes.	Kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt.
Matkib õpetajat harjutuste sooritamisel.	Sooritab vabalt omaloominguliselt liigutusi kui ka õpetaja järgi.	Matkib vabalt õpetaja poolt ettenähtud harjutusi.	Matkib täiskasvanut ja lisab oma loomingu.	Matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel.
Ei soorita liikumisi üheaegselt.	Sooritab üheaegselt teistega rütmiliikumisi.	Sooritab üheaegselt teistega rütmiliikumisi.	Sooritab teistega üheaegselt ja ühtses tempos rütmiliikumisi.	Sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi.
Liigub entusiastlikult omas rütmis.	Liigub omatekitatud rütmile nii ühtlases kui ka vahelduvas tempos.	Liigub vastavalt ühtses rütmis ja ühtlases tempos.	Liigub nii muusika, kui omatekitatud rütmis ühtlaselt, kui ka vahelduvas tempos.	Liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga.

Kasutab liikumisel rätikesi.	Kasutab liikumisel erinevaid vahendeid: rätid, linnid.	Kasutavad liikumisel-rätte, pulkasid, linte.	Kasutavad liikumisel-linte, rätte, rõngaid, hantleid, keppe, kelkuseid, suuski.	Kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (linnid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne).
Veeretab palli.	Mängib korvpalli.	Mängib nii korv- kui jalgpalli, teatepulgamänge.	Mängib nii korvpalli, kui jalgpalli, teatepulga mänge, kui mänge hüppepallidel ja hüppenööriidga,.	Mängib sportlike elementidega mänge (korvpall, jalgpall jne).
Märkab, et mängudel on reeglid.	Saab aru mängu sisust.	Peab kinni mängu reeglitest.	Peab kinni mängu reeglitest.	Peab kinni kokkulepitud mängureeglites.
Teab, et on olemas erinevad spordialad.	Nimetab mõningaid spordialasid.	Nimetab erinevaid spordialasid.	Nimetab erinevaid spordialasid ja oskab nimetada mõnda tuntud sportlast.	Nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.

6. Lapse arengu hindamine

6.1. Põhimõtted ja korraldus

- Lapse arengu analüüsimise eesmärk on koguda teavet lapse arengu kohta, mida saab jagada lapse õpetajatega, vanematega, lapsega. Lapse arengu hindamine lasteasutuses on järjepidev protsess, mis koosneb erinevatest etappidest: info kogumine ja dokumenteerimine; info tõlgendamine; edaspidiste tegevuste planeerimine. Arengu hindamise eesmärgiks on jõuda tervikliku arusaamiseni laste oskuste ja võimete tugevatest ja parendamist vajavatest külgedest selleks, et luua iga lapse jaoks kõige sobivamad arengutingimused.
- Hindamise käigus kogutakse infot, mille alusel saab õpetaja otsustada, kuidas just selle konkreetse lapse arengut toetada. Hindamine lähtub lapsest ja on seotud õppe- ja kasvatustegevusega. Lapse arengut hinnates on võimalik saada tagasisidet seni läbiviidud õppetegevuste kohta ning lähtuvalt saadud teadmistest planeerida edasisi tegevusi.
- Tähtis on mõista iga lapse eripära, tema tugevaid ja veel arendamist vajavaid valdkondi, samuti välja selgitada erivajadused. Last hästi tundes on erinevatel osapooltel võimalik toetada lapse mitmekülgset arendamist. Lasteasutuse tugispetsialist hindab iga õppeaasta alguses 2-6a laste tunnetusoskuste arengut J.A. Strebeleva meetoodika alusel.
- Lapse arengu jälgimine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Pedagoogid ja tugispetsialist viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel ning lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes. Rühmaõpetajad ning muusikaõpetaja hindavad lapse arengut üks kord õppeaasta jooksul. Lapse arengu jälgimise ja analüüsimise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused. Lapse arengu hindamiseks kasutavad õpetajad vaatlus- ja küsitlusmeetodit vastavalt vanusele (lisa 1) ning vaatluslehte sotsiaalsete oskuste omandamise kohta (lisa 2).
- Lapse arengu hindamisel toetub õpetaja raamatule „Lapse arengu mäng“ (Jana Rebane, Kristi Kirbits, Reet Varik) ja/või 5 a laste arengu hindamisel kasutab meetoodilist e-vahendit LAHE. Testi viiakse läbi tahvelarvuti abil. Testid asuvad Eksamite infosüsteemis (EIS). „Lapse arengu mängu“ hindamistulemused fikseeritakse lapse arengu jälgimise tabelis (lisa 3).
(muudetud direktori kk 08.veebruar.2023.a. 1-1/1)
- Lapse füüsilise arengu hindamine toimub üks kord aastas vaatluslehe „Liikumise arengu hindamine“ põhjal (lisa 10).
- Lapse mängu vaatlus toimub õppeaasta jooksul, kus ühte last jälgitakse 1 kuu vältel. Aluseks on Parner/Piaget Mänguanalüüsi tabel (lisa 5).

- Sügisel viivad õpetajad lastega läbi käelise tegevuse teemal: Inimene, maja puu, mis on samuti abiks lapse arengu hindamisel.
- Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanemale lapse arengu jälgimise ja analüüsimise põhimõtteid ja korraldust. Arengutabelid laste kohta on konfidentsiaalsed.

6.2. Koolivalmidus

- Koolivalmidust hindavad rühmaõpetajad 1-2 korda aastas - sügisel (oktoober/ november) ja/või kevadel (märts/ aprill) küsitlus- ja vestlusmeetodil, tuginedes õpetaja raamatule „Lapse arengu mäng“ 6-7 aastased (Jana Rebane, Kristi Kirbits, Reet Varik) ja koolivalmiduse täpsemaks kirjeldamiseks kasutavad õpetajad E. Kikase joonistamise testi (lisa 4) (jaanuaris). Abiks koolivalmiduse hindamisel kasutavad õpetajad pildi joonistamist luuletuse põhjal (dets).
- Lapse koolivalmiduse hindamisel saadud arengu tulemusi kirjeldatakse üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades lapse koolivalmiduse kaardil (lisa 6). Lapse koolivalmidust hindavad ja analüüsivad rühmaõpetajad, muusikaõpetaja ja tugispetsialist.
- Koolivalmiduskaartide täitmine toimub kevadel (aprill/ mai). Koolivalmiduskaart antakse lapsevanemale kooliviimiseks arenguvestlusel, mis toimub kevadel (aprill/mai).
- Koolivalmiduskaardi allkirjastavad selle koostamisel osalevad isikud: rühmaõpetajad, muusikaõpetaja, logopeed/eripedagoog, lapsevanem (eeskostja) ja lasteasutuse direktor või õppealajuhataja.
- Lapsevanemaid, kelle laps ei saavuta kooliminekuks mingitel põhjustel kooliküpsust, teavitatakse võimalusest taotleda koolipikendust.

6.3. Lapse arengumapp

- Lapse arengu jälgimiseks koostatakse igale lapsele arengumapp. Arengumapi koostamise eesmärk on koguda lapse töötulemuste näidiseid, mis annavad ülevaate lapse saavutustest ja arengust pikema perioodi jooksul. Arengumapid on lapsevanemaga individuaalse vestluse aluseks.
- Arengumapi soovituslik sisu:
 - Tiitelleht: Lapse nimi, sünniaeg, millal tuli lastesutusse, millal lahkus, õpetajate nimed;
 - Lapse käejälg – lastesutusse tulles ja lahkudes kooli;

- Joonistus: Puu, maja, inimene – sügisel;
- Lapse arengutabelid;
- Lapse mängu vaatlus;
- Laste tööd – üks lapse poolt valitud, teine õpetaja poolt, mis näitab arengut;
- Luuletuse põhjal pildi joonistamine- dets. (koolieelikud);
- Joonistustest- jaan. (koolieelikud);
- Koolivalmiduskaart – märts-mai;
- Arenguestluse kokkuvõte.

7. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

Lasva Lasteaed Pargihaldjas õppekava on arenev dokument, mis muutub koos ajaga. Lasteasutuse õppekava rakendumist analüüsitakse üks kord aastas (mais). Rühma tegevuskava rakendumist analüüsitakse üks kord aastas (mais), mille tulemused kajastuvad õppe- ja kasvatustegevuse analüüsis.

Õppekava arendamiseks on moodustatud õppekava töörühm. Töörühm esitab õppekava muudatuste ja täienduste ettepanekud lasteasutuse pedagoogilisele nõukogule.

Õppekava parandus- ja muudatusettepanekuid võivad esitada kõik pedagoogilise nõukogu ja hoolekogu liikmed. Läbi pedagoogilise nõukogu kinnitab direktor muudatused ja parandused.

8. LISAD

LISA 1. Vaatlus ja küsitlusmeetodid vastavalt vanusele

Küsitlus: 3 aastaste laste arengu jälgimine sõimerühmas

Vajalikud vahendid:

- ALUSPILT
- KOER (SUUR)
- JÄNES (VÄIKE)
- PILV
- KUU

1. Mida sa näed pildil? (maja, päike, puu)
2. Kuula, mis sõna ma sulle ütlen? Leia see pildilt.
3. Millises majas sina tahaksid elada?
4. Kas need majad on ühesugused? Mille poolest need majad erinevad? (suur ja väike)
Abistav küsimus: kas see maja on suur või väike?
5. Annan sulle suure koera ja väikese jänese. Siin on suur maja ja siin on väike maja.
Millises majas elab suur koer ja väike jänes?
6. Mitu looma sul on? Mitu maja sul on? Mitu päikest on?
7. Pane koer maja ette. Päike paistab kõrgel üleval. Pane pilv ka üles.
8. Õues paistab päike. Kas praegu on päev või öö? Päike läks pilve taha magama. Õues on pime ja paistab kuu. Kas praegu on päev või öö?
9. Nüüd pane koer ja jänes ka oma koju puhkama.

Küsitlus: 3 – 4 aastaste laste arengu jälgimine

1. Mida sa näed sellel pildil? (maja, päike, raagus puu)

2. Kuula, mis sõna ma sulle ütlen? Leia see nüüd pildilt.
3. Mis värv on... ? (punane, sinine, kollane)
4. (Näita, kus on pruun puu – oranž ... – lilla aknaraam)
5. Millises majas sina tahaksid elada? Miks?
6. Kas need majad on ühesugused? Mille poolest need majad erinevad?
7. Siin majades elavad erinevad loomad (annan lapsele pildi – suur koer, keskmine jänes, väike tibu). Mis sa arvad, kes millises majas võiks elada? Pane nad suuruse järjekorras nende maja ette. Milline tegelane on kõige suurem? Milline tegelane on kõige väiksem? Võrdluste – nt *koer on suurem kui jänes / tibu* – kasutamine võrdlemisel.
8. mitu tegelast sul on?
9. Tibud ja jänesed tahavad oma majade ette istutada kuuseheki. Palun aita neid! Siin on sulle kuused: istuta tumerohelised kuused suure punase maja ette. Istuta helerohelised kuused väikese sinise maja ette.
10. Taevas paistab päike, aga sellel päikesel ei ole kiiri. Ma annan sulle kiired ka kas kõik kiired on ühesugused? Korja pihku kõige pikemad kiired! Mitu lühikest kiirt jäi lauale? (1), mitu kiirt on sul peos? (palju). Pane 3 kõige pikemat kiirt päikesele.
11. Praegu on jänestel ja tibudel hommik. Mida sina hommikul teed? Aga kui väljas läheb pimedaks ja tähed lähevad taevasse, mis siis on? Mida sa öösel teed? Võid jäneseid ja tibud ka oma koju puhkama panna.

Küsitlus: 4 – 5 aastaste laste arengu jälgimine

1. Mida näed pildidil? (maja, päike, raagus puu). Kuula, ma häälin ühte sõna siit pildilt, mis sõna see on? (aken, maja, puu, uks). Mis häälikuga algab sõna MAJA? AKEN? UKS?
2. Nüüd hääli sina mõnda sõna siit pildilt, ja mina püüan ära arvata, mis sõna see on!
3. See maja on tehtud kujunditest. Milliseid kujundeid sa siin näed? (*ümmargune, kandiline*)
4. Palun näita kus on *ring? Kolmnurk? Ruut?*
5. Kas need majad on ühesugused? Mille poolest nad erinevad? (majad on erineva *kõrgusega*, korstnad on erineva *kõrgusega*, erinevad *värvused* – punane, tumesinine, katused

erinevad, aknaraamid erinevad).

6. Ühes majas elavad tibud ja teises jäneseid. Mis sa arvad, millises majas võiksid elada tibud? Jäneseid? Vaata neid tibusid – kas nad on ühesugused? (erinevad suuruse ja värvi poolest). Aga jäneseid? (sama). Pane nad suuruse järgi oma maja ette ritta (alustades suuremast). Milline jäneseid on esimene? Keskmise? Viimane? Mis värvi tibu on kõige suurem? Mis värvi jäneseid on kõige väiksem? Võrdluste tumekollane tibu on suurem kui helekollane tibu jne kasutamine võrdlemisel.
7. Mitu tibu sul on? Mitu jäneseid sul on? Kui palju on tibusid ja jäneseid kokku? Pane nad nüüd oma kodudesse tagasi.
8. Praegu on jänestel hommik. Mida nad teevad hommikul? Mida sina teed hommikul? Miks? (sama ka lõunal, õhtul, öösel). Mis oli enne hommikut? Mis pärast hommikut?
9. Jäneseid tahavad istutada oma maja ette kuusehekki. Annan sulle mõned kuused, palun aita neid! Mitu kuuske ma sulle andsin? (6). Kas need kuused on kõik ühesugused? (erineva värvitooniga – tumerohelised ja helerohelised). Jaga palun kuused värvi järgi kaheks hulgaks. Kummas hulgas on rohkem kuuski, kummas vähem?
10. Õpetaja moodustab ise ühe kuuskede hulga: 3 tumerohelist ja 1 heleroheline – Vaata palun minu kuuskede hulka, milline kuusk ei sobi siia?
11. Taevas paistab päike, aga sellel on midagi puudu (kiired). Annan sulle kiired ka. Võrdle neid kiiri (ühed päiksekiired on pikemad, kui teised). Mille poolest need kiired sarnanevad? Erinevad? (erineva pikkusega, ühte värvi). Tuul puhus pildile ka ühe pilve (õpetaja paneb pilve päikese ette). Kus päike nüüd on? (pilve taga). Kus pilv on? (päikese ees).
12. Nüüd on meil pildil päris palju asju. Kus siin pildil on päike? (üleval). Kus siin pildil on tumekollane jäneseid? (all). Jne.
13. Nüüd mina kirjeldan sulle siit pildilt ühte asja, sina proovi ära arvata, millest ma räägin.
14. Nüüd panen mina silmad kinni ja sina jutustad mulle, mida sa siin pildil näed, mis siin toimub, kes mida teeb jne.

Küsitlus: 5 – 6 aastaste laste arengu jälgimine

1. Mida sa siin pildil näed? (2 maja, päike, raagus puu). Mis häälikuga algab sõna MAJA? Mis

häälikuga lõppeb? Mitu häälikut on sõnas? (sama sõnaga: PÄIKE, PUU jne iga uue tegelasega, kes pildile ilmub).

2. Kumb maja sulle rohkem meeldib? Kui see oleks sinu maja, siis mis on selle aadress?
3. See maja koosneb geomeetrilistest kujunditest. Milliseid geomeetrilisi kujundeid sa siin näed? (kolmnurk, ring, ristkülik, ruut).
4. Kas need majad on ühesugused? Mille poolest need erinevad? (uksed erineva laiusega, korstnad erineva kõrgusega, värvuste erinevused – helesinine, tumesinine).
5. Ühes majas elavad tibusid, teisest jänest. Mis sa arvad, kummas võiks elada tibusid? Aga jänest? Õpetaja annab lapsele tibusid ja jänest – Kas kõik tibusid on ühesugused? (erinevad suuruse ja värvi poolest). Aga jänest? (sama). Pane tibusid/jänest oma maja ette suuruse järjekorras (alustades suuremast/väiksemast). Mis värvi tibusid on kõige suurem/väiksem? Mis värvi jänest on kõige suurem/väiksem? Võrdluste tumekollane tibusid on suurem kui helekollane tibusid jne kasutamine võrdlemisel.
6. Mitu tibusid sa on? Mitu jänest? Kui palju on tibusid ja jänestid kokku? Leia igale tibusid jänestid hulgast paariline suuruse/värvi järgi. Mitu paari said? Võid panna nüüd jänestid ja tibusid oma kodudesse tagasi.
7. mis sa arvad, mis aasta-aeg on praegu siin pildil? Miks sa nii arvad? (talv, sest puu on raagus). Mis aasta-aeg tuleb järgmisena? Mis aasta-aeg oli eelmine? Anna sulle mõned pildid. Mis neil pildidel on? (õied, lehed, õunad). Neid pilte kasutades tee nii, et pildil oleks kevad/suvi/sügis. Põhjenda!
8. Praegu on jänestid ja tibusid hommik. Mis sa arvad, mida nad hommikut teevad? Mida sina hommikut teed? Miks? (sama ka lõunal, õhtul, öösel). Mis oli enne hommikut? Mis tuleb pärast hommikut?
9. mis päev täna on? Mis päev oli eile? Mis päev tuleb homme?
10. Jänestid ja tibusid tuli soov istutada oma maja ette kuuseheki. Ole hea, aita neid – siin on sulle kuused. Mitu kuuske ma sulle andsin? (12). Kas need kuused on kõik ühesugused? (erineva värvitooniga – tume- ja helerohelised). Jaga kuused värvi järgi kaheks hulgaks. Kummas hulgas on rohkem/vähem kuuski? Istuta tumerohelised kuused vasakule ja helerohelised paremale.
11. Taevas paistab päike, aga sellel on midagi puudu, mis? (kiired) Annan sulle päikesekiired. Võrdle neid, mille poolest on nad sarnased/erinevad? (ühete värvi, erineva pikkusega). Tuul puhus pildile ka ühe pilve (õpetaja paneb pilve päikese ette). Kus päike nüüd on? (pilve taga). Kus pilv on? (päikese ees).
12. Meil on siin pildil juba väga palju asju. Ma kirjeldan sulle siit pildilt midagi ja sa püüa ära arvata, millest ma räägin. Nüüd kirjelda sina ja mina arvan!

13. Vaata seda pilti ja jutusta selle kohta üks jutuke.
14. Mul on siin veel ka numbreid. Mina näitan sulle numbrit, sina ütled, mis number see on, ja otsid pildilt vastava arvu esemeid.
15. Ole hea ja kirjuta siia kõige (tabeli) alla oma nimi.

Küsitlus: 6 -7 aastaste laste arengu jälgimine

1. Täna me mängime sinuga ühte mängu. Mängu ajal ma panen mõned asjad kirja ka. Kõige esimese asjana tuleb siia kirjutada sinu nimi. Ütle mulle palun oma ees- ja perekonnanimi. Palun ütle ka, millal on sinu *sünnipäev*. Kas sa tead, mis päev *täna* on? *Eile*? Mis päev tuleb *homme*?
2. Hakkame siis nüüd mängima. Siin on selle mängu alus. Palun kirjelda, mida sa siin näed? Leia pildilt kõik erinevused. Nimeta ja näita kõiki värve, mida näed.
3. Need majad on tehtud geomeetristest kujunditest, millistest? (ring, ruut, kolmnurk, ristkülik). Mille poolest erinevad ruut ja ristkülik?
4. Kui sa peaksid ühe neist majadest endale koduks valima, siis kumma? Mis on sinu kodu aadress?
5. Sa valisid oma koduks selle MAJA. Mis häälikuga algab sõna MAJA, mis häälikuga lõpeb? Mitu häälikut on sõnas? (sama teiste sõnadega – PUU, PÄIKE, UKS, AKEN ja kõikide tegelaste lisandudes ka nende kohta – JÄNES, TIBU, KUUSK, ÕIS jne).
6. Neis majades elavad jänesed ja tibud. Mis sa arvad, kumb maja on tibude/jäneste kodu?
7. Siin need jänesed ja tibud ongi – palun võrdle. Mille poolest erinevad tibud /jänesed? (suuruse ja värvi)
8. Aseta tibud maja ette suuruse järjekorras alustades kõige väiksemast.
9. Aseta jänesed oma maja ette alustades kõige suuremast.
10. Milline jänes on kõige esimene/keskmine/viimane? Sama tibudega.
11. Kirjelda, milline tibu on kõige suurem? Milline kõige väiksem? Võrdluse tumekollane tibu on suurem kui oranž tibu, aga väiksem kui helekollane tibu kasutamine (vajadusel teeb õpetaja näidis lause).
12. Mitu tibu sul on? (5) Mitu jänesel sul on? (5). 3 tibu lendasid õue puu otsa, 2 tibu avastasid selle ja läksid ka õue nende juurde. Mitu tibu on nüüd õues? Proovime nüüd sama kirja panna ka numbritega. Siin on sulle numbrikaardid. Mis numbreid vaja on? (3 ja 2). Mis märki peame vahele panema? (+). Mis märki veel oleks vaja? (=). Vastus pane ka numbritega. (teha veel samasuguseid ülesandeid, ka lahutamisega, küsida numbreid 1 – 10ni.)
13. Mina korjan nüüd numbrikaardid kokku, sina pane tibud ja jänesed oma kodudesse tagasi.
14. Mis sa arvad, mis aastaag on siin pildil? Mis aastaag oli enne seda / mis tuleb järgmisena?

- Annan sulle mõned pildid – mis need on ja kuhu need võiks sobida? (ÕIED, LEHED, ÕUNAD). Kasutades neid õunu, lehti ja õisi tee nii, et pildil oleks SÜGIS/KEVAD/SUVI. Põhjenda.
15. Praegu on tibudel ja jänestel hommik. Mis oli enne hommikut? Peale hommikut? Õpetaja annab lapsele KELLA – jänestel juhtus õnnetus, kell jäi seisma! Vaata, mis aega see näitab? (nt 5.30). Aga tegelikult on kell juba 8! Ole palun hea ja sea jäneste kell õigeaks! Jäneseid jõuavad iga päev lasteaeda kell pool 9. Palun pane kell sellel ajale! Jäneseema tuleb neile järele kell 5, pane palun kell sellele ajale!
 16. Sel ajal, kui jäneseid ja tibud lasteaias on, teeme meie neile üllatuse – istutame maja ette kuuseheki! Annan sulle kuused. Mitu kuuske on? Mille poolest nad erinevad? Jaga kuused värvi järgi kaheks hulgaks. Mitu kuuske on tumeroheliste kuuskede hulgas? Mitu kuuske on heleroheliste kuuskede hulgas? Mitme võrra on tumerohelisi rohkem? Tee nii, et mõlemad hulgad oleks võrdsed! Istuta nüüd tumerohelised kuused vasakule ja helerohelised kuused paremale! Kelle maja ees kasvavad nüüd tumedad kuused?
 17. Õpetaja näitab päikest – Mis see siin taevas on? (päike). Mis tal puudu on? (kiired). Palun, siin on sulle kiired! Võrdle neid (pikemad – lühemad). Pane need päikesele! Nüüd tuli tugev tuul ja puhus pildile ka ühe pilve. (Õpetaja paneb pilve päikese ette). Kus päike nüüd on? Pilve taga). Aga kus pilv on? (päikese ees).
 18. Mul on siin veel peotäis kaarte, mis neil kaartidel on? (sõnad). Loe, mis sõna kaardil on ja leia see asi siit pildilt!
 19. Ma panen nüüd silmad kinni ja sina kirjelda midagi siit pildilt, mina püüan ära arvata, mida sa kirjeldad. Nüüd teeme vastupidi – mina kirjeldan ja sina arvad.
 20. Vaata seda pilti ja jutusta. Võid kõiki asju tõsta, liigutada ja panna sinna, kuhu soovid.
 21. Täna, tore jutt oli sul! Aga nüüd saab meie mäng läbi. Kogu mängu jooksul olen mina asju paberile kirja pannud, nüüd saad sina ka siia kirjutada – palun kirjuta siia alla oma nimi.

LISA 2. 3-7 aastaste laste sotsiaalse arengu jälgimise tabel

Laps nimi:.....

Sünniaeg:.....

Tabeli täitmise aeg:.....

OSKUSED	MÄRKUSED
----------------	-----------------

<p>SUHTLEMINE TÄISKASVANUTEGA / LASTEGA:</p> <p>Arusaamine korraldustest</p> <p>Teab viisakusreegleid (teretab, palub, tänab, palub andeks vabandab)</p> <p>Palub/küsib teistelt asju</p> <p>Küsib luba vöõra asja kasutamiseks Palub abi</p> <p>Saab aru tunnetest, räägib rõõmust/murest jne Vestleb täiskasvanuga</p> <p>Lohutab mängukaaslast</p>	
<p>OSAVÖTT TEGEVUSTEST:</p> <p>Ootab oma järjekorda Kuulab/jälgib juttu, luuletust jne</p> <p>Töötab omaette ülesande kallal (3a-10 m; 4a-15 min; 5a-20 min; 6a-25 min)</p>	
<p>ENESETEENINDUS:</p> <p>Igapäeva toimingutega toimetulek Kasutab iseseisvalt WC</p> <p>Riietub iseseisvalt, keerab riided õiget pidi</p>	

<p>Asetab riided õigesse kohta (nagi, riiul, riidepuu vmt)</p> <p>Nuuskab nina</p> <p>Otsustusvõime</p>	
<p>SÖÖMINE:</p> <p>Õige lusika/kahvli/noa kasutamine</p>	
<p>OSKUSED</p>	<p>MÄRKUSED</p>
<p>MAGAMINE</p>	
<p>PEENMOTOORIKA:</p> <p>Käeline areng</p> <p>Silma ja käe koostöö (lükkimine/toppimine/pusled)</p> <p>Voldib lihtsamaid asju</p> <p>Hoiab pliitsit õigesti Savist/plastiliinist voolimine</p> <p>Lõikab kääridega (ribasid mööda sirgjoont/kõverjoont, lõikab välja pilte)</p> <p>Kirjutab tähti</p> <p>Puudutab pöidlaga igat sõrme Rebimine</p> <p>Kirjutab oma nime</p>	
<p>TÄHELEPANEKUD LAULMISTUNNI KOHTA:</p> <p>Aktiivsus tunnis</p>	
<p>TÄHELEPANEKUD</p>	<p>VÕIMLEMISTUNNI</p>

<p>KOHTA:</p> <p>Aktiivsus tunnis</p>	
<p>MÄNG JA VABA TEGEVUS:</p> <p>Arvestab mängureeglitega Selgitab reegleid teistele V alustatu lõpule Mängib teiste lastega</p> <p>Esitab jutte, luuletusi, laule, näitleb ise, kasutab nukke</p> <p>Kehastab mängides erinevatesse rollidess</p>	
<p>VAATLUST TEOSTASID:</p>	

LISA 3. Lapse arengu jälgimise tabelid

3-aastaste laste arengu jälgimise tabel sõimerühmas

LAPSE NIMI:

LAPSE SÜNNIAEG:

TÄITMISE KUUPÄEV:

	+ /-/ v	märkused, kommentaarid
Laps oskab leida pildilt õpetaja poolt öeldud sõna		
Laps teab mõisteid <i>suur</i> ja <i>väike</i>		
Laps oskab loendada 1, 2		
Laps teab mõisteid <i>ees</i> ja <i>üleval</i>		
Laps teab mõisteid <i>öö</i> ja <i>päev</i>		

3–4-aastaste laste arengu jälgimise tabel

LAPSE NIMI:

LAPSE SÜNNIAEG:

TÄITMISE KUUPÄEV:

	+/-/v	Märkused, kommentaarid
Laps oskab pildilt leida õpetaja poolt häälitud sõna		
Laps tunneb ja nimetab kõiki põhivärve		
(Laps tunneb oranži, lillat, pruuni)		
Laps hääldab häälikuid õigesti		
(Laps oskab nimetada erinevusi pildil)		
Laps teab mõisteid <i>suur – väiksem – veel väiksem</i>		
Laps teab mõisteid <i>väike – suurem – veel suurem</i>		
Laps teab mõisteid <i>on suurem kui; on väiksem kui</i>		
Laps oskab esemeid rühmitada värvi / suuruse järgi		
Laps oskab loendada 3ni		
Laps teab mõisteid <i>üks ja palju</i>		
Laps oskab nimetada ööpäeva osi (<i>päev ja öö</i>)		
Laps oskab jutustada pildi järgi oma kogemuse põhjal		

4–5-aastaste laste arengu jälgimise tabel

LAPSE NIMI:

LAPSE SÜNNIAEG:

TÄITMISE KUUPÄEV:

	+/-/v	Märkused, kommentaarid
Laps tunneb ära õpetaja poolt häälitud sõna		
Laps oskab nimetada sõna esimest häälikut		
Laps oskab häälida 2–4-häälikulist sõna		
Laps teab mõistet <i>ümmargune</i>		
Laps teab mõistet <i>kandiline</i>		
Laps leiab pildilt <i>ringi, ruudu ja kolmnurga</i>		
Laps oskab nimetada erinevusi pildil		
Laps teab mõisteid <i>kõrge – madal</i> ning oskab võrrelda		
Laps tunneb ja nimetab kõiki värve ja värvitoone		
Laps saab aru mõistetest <i>laiem – kitsam</i> (õpetaja abiga)		
Laps oskab järjestada esemeid suuruse järgi		
Laps teab mõisteid <i>suurem – väiksem – keskmine</i> ; (on suurem kui / on väiksem kui)		

Laps oskab loendada 6ni, oskab leida vastava arvu esemeid		
Laps oskab nimetada erinevaid ööpäeva osi (<i>hommik, lõuna, õhtu, öö</i>), nende järjekorra		
Laps oskab moodustada hulki		
Laps oskab leida hulka mittekuuluva eseme		
Laps oskab järjestada – <i>on pikem kui / on lühem kui</i>		
Laps teab mõisteid <i>ees – taga</i>		
Laps teab mõisteid <i>üleval – all</i>		
Laps tunneb pildilt ära kirjeldatava eseme		
Laps oskab pildi järgi lauseid moodustada		

5–6-aastaste laste arengu jälgimise tabel

LAPSE NIMI:

LAPSE SÜNNIAEG:

TÄITMISE KUUPÄEV:

	+/-/v	Märkused, kommentaarid
Laps oskab nimetada sõnade esimest / viimast häälikut		
Laps oskab nimetada häälikute arvu sõnas		
Laps oskab öelda oma aadressi		
Laps näitab ja nimetab <i>ruutu</i>		
Laps näitab ja nimetab <i>kolmnurka</i>		
Laps näitab ja nimetab <i>ristkülikut</i>		
Laps näitab ja nimetab <i>ringi</i>		
Laps oskab nimetada erinevusi pildil		
Laps tunneb ja nimetab kõiki värve ja värvitoone		
Laps teab mõisteid <i>kõrgem – madalam</i>		
Laps teab mõisteid <i>laiem – kitsam</i>		
Laps teab mõisteid <i>esimene, viimane</i>		
Laps oskab järjestada suuruse järgi		

Laps teab mõisteid <i>suurem – väiksem – keskmine</i>		
Laps oskab leida paarilise suuruse järgi		
Laps oskab leida <i>paarilise värvi</i> järgi		
Laps oskab nimetada 4 aasta- aega ja teab nende järjekorda ning iseloomulikke tunnuseid		
Laps oskab nimetada erinevaid ööpäeva osi (<i>hommik, lõuna, õhtu, öö</i>), nende järjekorda		
Laps oskab nimetada nädala- päevi ja teab nende järjekorda		
Laps oskab loendada 12ni		
Laps oskab moodustada hulki		
Laps eritab vasakut ja paremat poolt		
Laps teab mõisteid <i>rohkem – vähem – ühepalju</i>		
Laps teab mõisteid <i>pikem – lühem</i>		
Laps teab mõisteid <i>ees – taga</i>		
Laps leiab kirjeldatud eseme pildilt		
Laps oskab kirjeldada eset pildilt		
Laps oskab vastata küsimusele pildi kohta		

Laps oskab jutustada pildi järgi		
Laps tunneb numbreid 1 -10 ja oskab leida vastava arvu esemeid		
Laps oskab kirjutada oma nime		

6–7-aastaste laste arengu jälgimise tabel

LAPSE NIMI:

LAPSE SÜNNIAEG:

TÄITMISE KUUPÄEV:

	+/-/v	Märkused, kommentaarid
Laps teab oma sünnipäeva		
Laps oskab nimetada nädalapäevi ja teab nende järjekorda		
Laps oskab nimetada erinevusi pildil		
Laps teab mõisteid <i>kõrgem – madalam</i>		
Laps teab mõisteid <i>laiem – kitsam</i>		
Laps nimetab kõiki värve ja värvitoone		
Laps näitab ja nimetab ruutu		
Laps näitab ja nimetab kolmnurka		
Laps näitab ja nimetab ringi		
Laps näitab ja nimetab ristkülikut, oskab öelda, mille poolest erinevad ruut ja ristkülik		
Laps oskab öelda oma aadressi		
Laps oskab nimetada esimest/viimast häälikut		

Laps oskab öelda häälikute arvu sõnas		
Laps oskab järjestada suuruse järgi		
Laps teab mõisteid <i>suurem – väiksem - keskmine</i>		
Laps teab mõisteid <i>esimene, viimane, eelviimane</i>		
Laps tunneb numbreid 1 -12 ni		
Laps oskab liita ja lahutada 5 piires, teab märke +, - ja =		
Laps oskab nimetada 4 aasta- aega ja teab nende järjekorda ning iseloomulikke tunnuseid		
Laps oskab nimetada erinevaid ööpäeva osi (<i>hommik, lõuna, õhtu, öö</i>), nende järjekorda		
Laps teab täis- ja pooltundi		
Laps oskab moodustada <i>hulki</i> , öelda, <i>mitme võrra on üks hulk suurem, ja hulki võrdsustada</i>		
Laps eristab vasakut ja paremat poolt		
Laps teab mõisteid <i>pikem – lühem</i>		
Laps teab mõisteid <i>ees – taga</i>		
Laps loeb kokku sõna ja leiab vastava pildi		

Laps leiab kirjeldatud eseme pildilt		
Laps oskab kirjeldada eset pildilt		
Laps oskab vastata küsimustele pildi kohta		
Laps oskab jutustada pildi järgi		
Laps oskab kirjutada oma nime		

LISA 4. Joonistamise test

KOOLIVALMIDUSE SELGITAMISE ABIVAHEK

Eve Kikas

TESTIMISE PROTSETUUR

Lastega töötatakse väikestes rühmades, kus on soovitatavalt 8 – 10 last. Iga las peab istuma pingis üksinda, et poleks võimalik teiste pealt maha joonistada. Lastele antakse paber (A4) ja pliiats. Sissejuhatuseks vesteldakse lastega joonistamisest üldiselt, paberi osadeks jaotamise võimalustest jne.

Sissejuhatav instruktsioon on järgmine:

„Nüüd hakkame joonistama. Teeme seekord nii, et sina joonistad seda, mida mina sulle ütlen. Palun ole hästi tähelepanelik ja kuula hoolega, sest ma ütlen iga lause ainult üks kord. Enne kuula ära, mida ma ütlen, ja siis joonista. Teeme nii, et sa ei kustuta midagi. Sellest pole midagi, kui läheb natuke valesti.“

Juhendeid loetakse ette vaid üks kord. Testija peab meeles pidama, et laste vigu ei tohi parandada ega lapsi abistada; samas ei laideta kedagi. Kui lapsed joonistavad, võib testija klassis ringi käia ning lapsi julgustada.

Test koosneb kolmest osast: paberi osadeks jaotamine, geomeetriliste kujundite ning tavapiltide joonistamine.

I osa. Paberi jaotamine

- 1. Joonista paberi keskele väike ring.*
- 2. Tõmba sirge joon ringist paberi ühte nurka*
- 3. Tõmba sirge joon ringist paberi teistesse nurkadesse.*

Kui vaja, võib nüüd teha vahe rahunemiseks ning vestelda lastega joonistamisest. Võiks esitada küsimusi, nt mitmeks osaks sa paberi jaotasid? Mida see joonistus sulle meenutab? See võimaldab lastel kohaneda ees oleva paberiga, vähendab hirmu ja võõrastustunnet.

II osa. Geomeetriliste kujundite joonistamine

Sissejuhatav instruksioon:

„Neid saadud osi kasutame nüüd joonistamiseks. Igasse osasse joonistame ühe pildi. Sa võid ise valida, millisest osast alustad. Kõigepealt kuula hästi hoolega, mida ma ütlen, siis alles hakka joonistama.“

NB! Alati tuleb rõhutada, et nüüd tuleb järgmine joonis (pilt, ülesanne). Oluline on, et lapsed saaksid aru ülesannete vahedest, siis saavad nad kiiremini joonistada eri osadesse.

- 4. Joonista kolm joont. Need ei ole ühepikkused.*
- 5. Joonista kolm kolmnurka. Neist keskmine on kõige väiksem.*
- 6. Joonista neli ringi. Kaks ringi peavad olema ühesuurused.*
- 7. Joonista ühte ritta neli ruutu. Viimane peab olema kõige suurem.*

Töömeeleolust olenevalt võib nüüd teha väikese vaheaja. Näiteks võib öelda: *„Nüüd oleme lõpetanud kujundite joonistamise ja hakkame joonistama teistsuguseid pilte.*

IIIosa. Tavaelupildid

- 8. Kuula nüüd hästi tähelepanelikult. Minu seletus on üsna pikk. Kuula enne ära ja siis joonista. Joonista õunapuu. Kolm õuna on puu otsas ja viis õuna on puu alla maas.*
- 9. Kuula nüüd hästi tähelepanelikult. Minu seletus on väga pikk. Kuula enne ära ja siis joonista. Joonista maja. Majal on kolm akent ja üks. Majal on viltune katus ja selle suitsev korsten. Maja kõrval on lipuvarras ja sellel lipp. Päike paistab.*
- 10. Joonista inimene.*
- 11. Joonista kass.*

Lõpetuseks võiks vestelda sellest, kas joonistamine oli raske, kerge, huvitav, igav jne, kas lapsed sooviksid veel selliseid töid teha jne.

JOONISTAMISE VAATLEMINE

Nagu eelnevalt märgitud, võiks testimist vaadelda teine inimene (soovitavalt õpetaja). Juhiste kuulamise ajal tuleks üles märkida see, kui laps:

- Palub korrata juhust;
- Küsib testijalt üle midagi konkreetset;
- Vaatab ringi, mida teised teevad;
- Segab kaaslasi;
- Liigub klassis ringi.

Joonistamise ajal tuleks üles märkida, kui laps:

- Räägib teiste lastega;
- Vaatab teiste pealt maha;
- Kordab omaette juhiseid või annab endale korraldusi valju häälega;
- Otsib õpetaja tähelepanu (*mul on valmis, kas mul on õigesti tehtud, tule vaata minu tööd ka*);
- Segab kaaslasi;
- Liigub klassis ringi;
- Hakkab nutma.

JOONISTUSE HINDAMINE

1. ülesandes vaatame, kas ring on väike ja suhteliselt paberi keskel. Paljud lapsed ei joonista väikest ringi. Võib märkida, et lasteaia lapsed joonistavad üldiselt väikese ringi, koolilapsed märksa suurema. Suurem viga on, kui ring pole joonistatud paberi keskele, vaid kusagile serva. Seda teevad vähesed lapsed.

2. ülesandest saab teavet selle kohta, kas lapsed teavad (paberi) nurga mõistet. See ülesanne tehakse enamasti õigesti.

3. ülesandes on varjatud eeldus, et lapsed tõmbaksid joone paberi serva keskele. Enamik seda ka teeb, kuid eksimine on loomulik. Võib ette tulla jooniseid, kus joont ei tõmmata mitte keskmisest ringist, vaid servaga paralleelselt. Vähesed lapsed tõmbavad palju jooni.

4. ülesanne on suhteliselt lihtne. Sagedasem viga on see, et iga joon tõmmatakse eri ossa.

5. ülesanne annab teavet selle kohta, kas lapsel on selged mõisted kolmnurk, arv kolm, kõige väiksem ja keskmine. Eksimusi võib olla kõigis osades. Joonistada võib kahte moodi:

- 1) kolmnurgad joonistatakse ühte ritta, keskmine kõige väiksemalt;
- 2) kolmnurgad joonistatakse üksteise sisse – ka niimoodi on keskmine väiksem.

Viimast moodust tuleb ette harva.

6. ülesandest saab teavet, kas lapsel on selged mõisted ring, ühesuurused, arv neli. Eksida võivad nad kõigis osades.

7. ülesandes saame teada, kas lapsel on selged mõisted ruut, rida, kõige suurem, arv neli. Eksimisi võib olla kõigis osades. Enam levinud eksimused on, et viimane ruut pole kõige suurem või pole kujundid joonistatud ühte ritta. Tihti on lapsed hädas ülesande plaanimisega: viimane suur ruut lihtsalt ei mahu ära. Lastel on tegemist ka ruudu joonistamisega.

8. ülesanne (õunapuu joonistamine) on suhteliselt kerge. Ka need lapsed, kes eksisid arvudega ülesandeis 5 – 7, joonistavad tavaliselt õige õunte arvu. Puu joonistamise täpsust ei hinnata. Variante, kuidas õunapuud joonistada, on mitu.

9. ülesanne on raskeim, kuna tuleb joonistada palju asju. Enamasti unustatakse korsten ja suits ning lipuvarras. Probleeme võib tekitada juhendis kasutatav sõnapaar viltune katus. Loomulikult tähendab see viilkatust, kuid viimane termin on lastele võõras, mistõttu kasutamegi sõna viltune. Osa lapsi joonistab äärmiselt viltuse katuse ja seda ei saa vaeleks lugeda. Segadust on ka lipu ja lipuvarda joonistamisega. Erinevalt Skandinaaviamaadest on Eestis lipp enamasti maja peal, mitte õuel. Osa lapsi nii ka joonistab, sedagi pole me vaeleks lugenud.

10. ja 11. ülesande (inimese ja kassi) hindamine on üpris problemaatiline. 6-7 aastased võiks joonistada inimesele kõik kehaosad (pea, kael, keha, käed, jalad) ning selga rõivad. Samas joonistavad nad selles testis inimesi tihti kehvemini kui suurele paberilehele; mõni joonistab kriipsujuku. Teinekord mõjutab joonistamist kellegi vahele hüüe klassis. Näiteks joonistasid kõik ühe rühma lapsed Batmani. Kassi puhul tuleks jälgida, kas tehtud joonis üldse kassi meenutab või mitte.

MIDA JOONISTAMISE TEST SELGITAB?

1. Taju ja peenmootorika (silma-käe koordinatsiooni, pliatsi kasutamise oskust). Enamikus koolivalmidustestides on sees taju ja peenmootorika ning nende kooskõla hindavad ülesanded. Eestis varem kasutatud testides oligi põhirõhk kujundite kopeerimisel. Joonistustest hindab peenmootorikat. Kui joonise üldilme on kehv või kui tavaelupildid on halvasti joonistatud, võiks lapsele anda rohkem käelise tegevuse võimalusi (joonistamine, lõikamine, värvimine jne).

2. Instruktsiooni mõistmine. Kooliõpetus tugineb (erinevalt koolieelsest kasvatuses-õpetusest) suures osas kõnele, mistõttu, kõnest arusaamine (verbaalsed juhised, mida õpetaja annab) on väga oluline. Koolis kasutatakse mõisteid, mille vasteid pole võimalik lastele näidata; juurde tulevad nn koolimõisteid, mida kodus pole enamasti kasutatud-õpetatud. Joonistustestiga hinnatakse instruktsioonide mõistmist nii tuttavate kui võõraste (kooli)mõistete korral. Test hindab ka selliste koolis oluliste mõistete tundmist nagu suurus (suurem-väiksem), ruumiline järjestus (keskel, kõige lõpus). Kui mõnes osas jääb vajaka, tuleks seda laadi mõisteid lapsele õpetada. Infot mõistmise kohta annab ka vaatlus, kuidas laps käitub instruktsiooni ettelugemise ajal.

3. Matemaatilised oskused. Kooliastujal peaks olema elementaarne ettekujutus arvu mõistest. Seda hindab ka test: lapsed peavad joonistama etteantud arvu järgi. Eripära on siin selles, et antakse kahte tüüpi ülesandeid: ühed põhinevad nn tavamaterjalil (joonista õun), teised koolimaterjalil (joonista eri suurusega kujundeid: ringe, ruute, kolmnurki). Lastel on raskem töötada võõra materjaliga, kuid koolis just seda vaja ongi. Näiteks võiks arvu mõiste õpetamiseks lasta lapsel katta laud (panna lauale erinev arv taldrükuid, kahvleid jne).

4. Mälu. Koolis on väga suur rõhk pähe õppimisel. Tihti tuleb meelde jätta omavahel suhteliselt seostumata materjali. Matemaatikas õpitakse pähe summasid, korrutustabelit, emakeeles luuletusi. Kõigi nende meeldejätmise on tähtis juba algklassides. Testis hindab lühimälu 9. ülesanne. Nagu on näidanud uurimistulemused, seostub just see ülesanne oluliselt hilisemate koolihinnetega. Kui selle ülesande tulemus on nõrk, võiks innustada last luuletusi või laule pähe õppima, mängu mängima, kus on vaja teatavaid sõnu meelde jätta.

5. Sotsiaalsed ja emotsionaalsed oskused. Koolis toimetulekut ei määrata ainult lapse kognitiivsete võimete tase, vaid kas see, kuidas ta suuremas rühmas hakkama saab. Joonistamise test on kasulik just eelkõige seetõttu, et on rühma test. Palju infot saab vaadeldes, kuidas lapsed juhiseid täidavad ja kuulavad. Uurimustulemused on näidanud, et probleemne

käitumine (nii instruksiooni kuulamise kui ka joonistamise ajal) seostub negatiivselt hilisema kooliedukusega. Need käitumisprobleemid ei pruugi avalduda, kui laps on testijatega kahekesi või vanematega kodus.

LISA 5. Parner/Piaget mänguanalüüsi tabel

Nimi _____ Vaatlusaeg _____

		Kognitiivne tase			
		Liikumismäng	Ehitusmäng	Rollimäng	Reeglimäng
Sotsiaalne tase	Üksikmäng				
	Kõrvumäng				
	Ühismäng				

Mittemänguline tegevus	Tegevusetus/pealtvaataja	Tegevused

LISA 6. Koolivalmiduskaart

Koolivalmiduskaart 2022

KOOLIVALMIDUSKAART		
ÜLDISED ANDMED	Nimi:	
	Sünniaeg:	
	Lasteaed:	Lasva Lasteaed Pargihaldjas
	Rühm:	
	Lasteaias viibimise aeg:	
MOTOORIKA	Füüsiline areng/ üldmootorika:	
	Peenmootorika:	
MÄNG Ja SOTSIAALSED OSKUSED	Mäng Suhtlemine/suhted Emotsionaalne seisund Käitumine	

	Eneseteenindus	
TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED	Tähelepanu taju/ mälu/ mõtlemine Õpioskused	
	Keel ja kõne, lugemise ja kirjutamise eeloskused	
	Matemaatika	
	Huvid / motivatsioon/ silmaring	
Osutatud tugiteenused/ erivajadus		
Arvamus koolivalmiduse kohta		
Täitmise aeg		
Rühmaõpetajad	Nimi	Allkiri

Muusika- ja liikumisõpetaja		
Eripedagoog		
Direktor		
Lapsevanem		

LISA 7. Lapse individuaalne arenduskava

Lapse individuaalne arenduskava 2022

Lapse nimi	
Sünniaeg	
Kodune keel	
Kava rakendamise ajavahemik	
Hetketaseme kirjeldus	
Füüsiline areng (üld- ja peenmootorika)	
Eneseteenindus	
Mäng, sotsiaalsed oskused ja emotsionaalne seisund	
Suhtlemine ja kõne	

Tunnetustegevus

Eelmise perioodi - individuaalse arenduskava analüüs

Eesmärk

Tulemus

Individuaalne arenduskava (IAK)

Valdkond

Eesmärk

Tegevused

Teostajad, aeg

Olen tutvunud, teadmiseks võtnud ja nõustun IAK-s seatud eesmärkide ja tegevustega.

Rühmaõpetaja	Rühmaõpetaja	Muusika- ja liikumisõpetaja	Eripedagoog/ logopeed	Direktori asetäitja	Direktor	Lapsevanemad
Kuupäev						

LISA 8 Arenguestluse küsimustik lapsevanemale

Austatud lapsevanem!

Vestluse eesmärgiks on paremini tundma õppida last, et oleks võimalik arvestada lapse soovide ja huvidega. Meie vestlus sujub ladusalt, kui olete eelnevalt läbi mõelnud ja vastanud järgmistele küsimustele.

1. Kas teie lapsele meeldib/ei meeldi lasteaias käia? Mida teie laps soovib lasteaias kõige rohkem teha?

.....
.....
.....
.....

2. Palun iseloomustage oma last. Ta on.....

.....
.....
.....

3. Kuidas hindate oma lapse arengut ja kas olete tulemusega rahul?

.....
.....
.....

4. Milliseid oskusi soovite oma lapsel arendada (milles on laps tubli/ vajab arendamist)

.....
.....
.....

5. Kuidas arendate oma last, mida teete koos lapsega?

.....
.....
.....

6. Millised kokkulepped ja reeglid toimivad teie peres?

.....
.....
.....
.....

7. Millised võimalused on teil rühmaelu edendamisel?

.....
.....
.....

8. Millised on Teie ootused rühmaõpetajate?

.....
.....
.....
.....

Täname heasoovliku koostöö eest!

LISA 9 Arenguestluse kokkuvõte

Lapse nimi:

Vestluse toimumise aeg:

Lapse tugevad küljed on:

.....
.....
.....
.....

Arendamist vajab:

.....
.....
.....
.....

Ettepanekud, kokkulepped:

.....
.....
.....
.....
.....

Vestlusel osalejad:

Õpetajad (nimi,
allkiri):.....

...

Lapsevanem(ad) (nimi,
allkiri):.....

...

LISA 10 Lapse füüsilise arengu hindamine vanuseti

Liikumise arengu vaatlus

3 AASTANE LAPS

+ - oskab hästi

v - on vaja harjutada

- - ei oska

	kirjeldus	
1. SÄILITAB KÕNDIDES JA JOOSTES SIHI nt. jookseb veereva palli järel.		
2. HÜPITAB KÄES PALLI.		
3. RONIB NING ROOMAB ÜLE JA LÄBI VÄIKESTE TAKISTUSTE.		
4. HOIAB TASAKAALU PINGIL KÕNDIDES, KUI KA VÄHENDATUD PINNAL.		
5. ISTUB KELGUL JA HOIAB TASAKAALU MÄEST LASKUDES.		
6. VEAB TÛHJA KELKU.		

Lapse arengu vaatlejad:

.....

.....

Liikumise arengu vaatlus

3 -4 AASTANE LAPS

+ - oskab hästi

v - on vaja harjutada

- - ei oska

	kirjeldus	
1. Teeb kaasa kuni 500 m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis.		
2. Astub üle takistuste.		
3. Hüpleb kahel jalal paigal ja edasiliikumisega.		
4. Püüab täiskasvanu palli.		
5. Ronib varbseinal juurdevõtusammuga (täiskasvanu abiga).		

Lapse arengu vaatlejad:

.....

.....

Liikumise arengu vaatlus

4-5 AASTANE LAPS

+ - oskab hästi

v - on vaja harjutada

- - ei oska

	kirjeldus	
1. Hoiab tasakaalu, seistes ühel jalal.		
2. Jookseb üle takistuste		
3. Viskab palli maha ja püüab (5-6 x järjest).		
4. Viskab väikese palliga ülalt õla juurest vähemalt 3-4 m		
5. Ronib varbseinal vahelduva sammuga 4-5 astet üles – alla.		

Lapse arengu vaatljad:

.....

.....

Kuupäev:

Liikumise arengu vaatlus

5-6 AASTANE LAPS

+ - oskab hästi

v - on vaja harjutada

- - ei oska

	kirjeldus	
1. Jookseb sääretõste-ja põlvetõstejooksu vaheldumisi		
2. Hüpleb hüpaksammudega		
3. Hüppab hoojooksult kaugushüpet (äratõuge)		
3. Viskab palli üles ja püüab 5-6 x.		
5. Roomab kõhuli (vastandumine – vastaskäsi/vastasjalg).		
6. Ronib varbseinal vahelduva sammuga 7 astet üles – alla.		

Lapse arengu vaatlejad:

.....
.....

Kuupäev:

Liikumise arengu vaatlus

6-7 AASTANE LAPS

+ - oskab hästi

v - on vaja harjutada

- - ei oska

	kirjeldus	
1. Kõnnib poomil.		
2. Seisab ühel jalal (P/V).		
3. Hüpleb ühel jalal (P/V).		
4. Roomab kõhuli (vastandumine).		
5. Viskab palli.		
6. Püüab palli.		
7. Viskab palli vastu seina ja püüab kinni.		
8. Põrgatab palli.		
9. Hüppab hüpitsaga minim. 2 x järjest.		
10. Rüht.		
11. Aktiivsus füüsilistes tegevustes.		

Lapse arengu vaatljad:

.....
.....

Kuupäev:

Lisa 11 Arengu jälgimise tabel 2-3 aastastele

Nimi:

Vanus:

oskab iseseisvalt „+” teeb abiga „√” vajab harjutamist „-” (tumedaga on trükitud 3a lapse pädevused)

Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

	sügis	kevad	Kommentaar
Mõistab selgelt väljendatud keeldu.			
Reageerib oma nimele.			
Lepib täiskasvanu eemaldumisega ja jätkab tegutsemist.			
Õpib ootama oma järjekorda.			
Sööb ja joob iseseisvalt. Meeldetuletamisel hoiab õigesti lusikat.			
Võtab ennast riidest lahti.			
Käib iseseisvalt WC (mähkmeteta, meeldetuletamisel, abiga)			
Pilkkontakt			
Riietub valdavalt iseseisvalt.			
Oskab oodata oma järjekorda.			

Mänguoskused

	sügis	kevad	Kommentaar
Matkib tegevusi, mida ta on vahetult näinud või kogenud.			
Mängu sisu vastab esemele.			
Mängib teise lapse seltsis, aga tegutsevad eraldi.			
Mängib koos teise lapsega.			

Tunnetus – ja õpioskused

	sügis	kevad	Kommentaar
Tunneb huvi raamatute vastu ning talle meeldib kuulata juttu.			
Ühele tegevusele keskendub			

lühikest aega, mängib enamasti üksi.			
Naudib laulukeste kuulamist ja häält tegevate leludega mängimist.			
Tunneb värve.			
Ütleb küsimisel oma nime.			
Loendab 2 – ni.			
Rühmitab esemeid värvuse ja suuruse järgi.			

Keel ja kõne

	sügis	kevad	Kommentaar
Kasutab 50 sõna.			
Laps oskab leida pildilt õpetaja poolt öeldud sõna.			
Suhtleb valdavalt 1-2 sõnaliste lausetega. Ütleb vähemalt ühesõnalisi soovlauseid.			
Reageerib palvele. Täidab lihtsaid ilma zestideta antud korraldusi.			
Matkib loomade häälotsusi või kasutab häälotsusi loomade nimetusena.			
Oma soovide ja vajaduste väljendamiseks ühendab sõnu ja zeste.			
Vastab kas-küsimustele eitavalt või jaatavalt.			

Peenmotoorika

	sügis	kevad	Kommentaar
Oskab meeldetuletamisel hoida õigesti pliiatsit ja teisi joonistus- ja söögivahendeid.			
Tutvub voolimismassi omadustega. Suudab näppude abil muuta voolimismassi kuju.			
Suudab tõmmata jooni ülevalt alla ja vasakult paremale.			
Oskab joonistada ringi.			

Füüsiline areng

	sügis	kevad	Kommentaar
Suudab ettenäitamise järgi sooritada liikumisi ja asendeid.			
Suudab järgida etteantud liikumissuunda nt jookseb veereva palli järel.			
Veeretab palli täiskasvanule, kes on paari meetri kaugusel.			
Viskab palli täiskasvanule, kes on paari meetri kaugusel.			
Lööb jalaga palli.			
Kõnnib tagurpidi.			
Roomab toenglamangus			
Liigub vabalt, valitseb liikudes oma keha, säilitab tasakaalu.			
Hüppab, jalad koos.			